

NEPAL VISION

25. ÅRGANG NR. 1 - SOMMER 2016

डेनमार्क नेपाल सोसाईटी
Dansk-Nepalesisk Selskab

Dansk-Nepalesisk Selskab

har som formål at fremme dansk-nepalesisk samarbejde om bæredygtig udvikling, turisme, samhandel, kultur, m.m. Selskabet er upolitisk. Selskabets formål fremmes gennem oplysende virksomhed på hjemmeside, medlemsblad og møder m.m., såvel i Danmark som i Nepal samt gennem samspil med andre beslægtede foreninger og organer i Danmark og Nepal.

Selskabet holder årligt en række møder, hvor der gennem foredrag og billeder oplyses om forskellige sider af Nepals kultur, natur og historie.

Adresse

Kongensgade 17A
3550 Slangerup
E-mail: lars@nepal.dk

Website

www.nepal.dk

Medlemskab

Enkeltpersoner: 170 kr.
Par: 220 kr.
Studerende: 100 kr.
Firma: 420 kr.
Konto nr.: 8125-0007172109

Tilmeld betalingservice

PBS-nr. 06651844, debitorgruppenummer 00001 og dit medlemsnummer i Dansk-Nepalesisk Selskab - ét bogstav efterfulgt af 3 eller 4 cifre.

Nepal Vision

Udgives af Dansk-Nepalesisk Selskab.
Oplag 700 eksemplarer.
ISSN 0908-844X

Redaktion

Lars Gundersen (ansv.), Jørgen Rendsvig, Julie Damgaard, Lone Petersen og Knud West Hansen.

Annoncepriser

1/1 side: 2.000 kr.
1/2 side: 1.100 kr.
1/4 side: 600 kr.

Tryk

LaserTryk.dk

Forsidefoto

John Ehbrecht
Bruden Paro

INDHOLD

Formanden har ordet 3

Tema: Dansk ambassade i 25 år

Åbning af ambassaden i Kathmandu 4

Prins Joachim i Nepal 5

Fem års udvikling på godt og ondt og begyndelsen til enden for monarkiet 8

Erindringsbilleder fra Nepal 2001-2005 10

Min tid som ambassadør i Nepal 13

Spændende og udfordrende år i Nepal 16

Paro og Sanjays bryllup 18

Nepalrejse med små børn og jordskælv 24

Parallele virkeligheder
Udstilling på Moesgaard Museum 28

Løst og fast 30

Nepals Terai-region 32

Boganmeldelse "Da Nepal skælvede" 40

Hiv og aids i Nepal 41

Kunstneren som samfundsaktør 44

Arrangementskalender Bagsiden

Formand
og ansvarshavende redaktør
Lars Gundersen
Telefon: 47 16 12 20
lars@nepal.dk

Næstformand, kasserer
& medlemshåndtering
Birgit Nielsen
Telefon: 44 44 14 72
birgit@nepal.dk

Sekretær
Jørgen Rendsvig
jorgen@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem,
medlem af bestyrelsen for
Aarhus-afdelingen
Lone Petersen
lone@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Ravi Chhetri
ravi@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Kristina Djurhuus Christiansen
kristina@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Jens V. Frederiksen
jens@nepal.dk

Suppleant
Martin Petersen
martin@nepal.dk

Suppleant
Sally Altschuler
sally@nepal.dk

Suppleant
Lillian Steenholt
lillian@nepal.dk

Medlem af bestyrelsen for
Aarhus-afdelingen
Tom Udengaard Iversen
tom@nepal.dk

Medlem af bestyrelsen for
Aarhus-afdelingen
Bent Thygesen
bent@nepal.dk

Billedredaktion,
layout af Nepal Vision.
Knud West Hansen
knud@nepal.dk

FORMANDEN HAR ORDET

I april 1991 åbnede Danmark sin ambassade i Nepal, dvs. at det i år er 25 år siden, at de officielle forbindelser mellem de to lande blev styrket med fast dansk tilstedeværelse i Kathmandu. Dette jubilæum har vi valgt at markere i dette nummer af Nepal Vision med en række artikler. Dels har vi bedt de chefer, ambassaden har haft i den forgangne periode, om at skrive om, 'hvad der var det vigtigste, der skete for Nepal i den tid, du var leder af ambassaden.' Dels har vi to artikler om, hvordan selve åbningen forløb. Vi vil med dette tema både markere jubilæet og give en række nedslag i tiden, der er gået – og dermed tegne et rids af udviklingen i det forløbne kvarte århundrede.

Jubilæet fejres som bekendt på en trist baggrund, idet regeringen har besluttet, at dansk

udviklingsbistand til Nepal skal afvikles, og at den danske ambassade i Nepal skal lukkes – senest med udgangen af 2017. Vi må så trods alt glæde os over mange års flot virke fra adressen i Lazimpat. Båndene mellem Danmark og Nepal må ikke svækkes, og det efterlader Dansk-Nepalesisk Selskab med en endnu vigtigere opgave med at holde de kulturelle og samfundsmæssige forbindelser mellem de to lande intakte og helst styrkede.

For at dvæle yderligere ved de officielle forbindelser, så har den nepalesiske ambassadør her i Danmark, Mukti Nath Bhatta, haft sin post i fire år, og vi får dermed ny ambassadør efter sommeren. Det bliver den tidligere redaktør på Rising Nepal, Yuba Nath Lamsal, der bliver den nye ambassadør, og rygterne om, at Nepal som

modsvaret til Danmarks skridt ville lukke sin ambassade, er dermed indtil videre manet i jorden.

Fra vores egen verden

Vi er nu kommet op på 442 medlemmer af Dansk-Nepalesisk Selskab. Det er flot, og vi håber på en lignende fremgang de kommende år, så flere kan få glæde af det gode selskab og få viden om Nepal. Også på vores foredragsaftener, en af vores kerneydelser, går det godt. I 2015 har vi således i snit været over 55 til møderne, og to møder har været på lige omkring de 100 deltagere.

Efter generalforsamlingen i april ser bestyrelsen ud som det ses på siden overfor: Birgit Nielsen, Lone Petersen, Kristina Djurhuus Christiansen, Jørgen Rendsvig, Ravi Chhetri, Jens V. Frederiksen og Lars Gundersen.

Som suppleanter blev Martin Petersen, Sally Altschuler og Lillian Steenholt valgt. Det er et stærkt hold, som jeg glæder mig til at arbejde videre med.

Efterårets arrangementer er ved at falde på plads – se bagsiden af bladet – og vi kan igen i år love en flot og spændende sæson i hhv. Aarhus og København med foredrag om samfundsforskel, kultur og rejser – og vi håber at se jer alle til efterårets møder.

God sommer

ÅBNING AF **AMBASSADEN** I KATHMANDU

Af Ove Fritz Larsen

Den danske ambassade i Kathmandu åbnede den 2. april 1991. Samme dag landede tre udsendte fra Udenrigsministeriet - Knud Verner Johansen, Vibeke Lykke Jacobsen og undertegnede - i Kathmandu. Efter at have sat kufferterne på hotellet, tog vi på ambassaden, som var blevet lejet nogle måneder forinden. Ambassaden var delvis møbleret. Efter at have inspiceret lokalerne konstaterede vi, at vi ikke kunne finde den telefon, der skulle være, og vi ventede derfor på, at telefonen skulle ringe. Det gjorde den efter et par timer. Vi fandt den i en skuffe, og dermed havde vi kontakt til omverdenen.

Perioden inden afrejsen til Kathmandu havde været temmelig hektisk med bl.a. bestilling af inventar og kontorartikler. Dette ankom i slutningen af april. Ambassaden var

placeret i Baluwatar ikke langt fra premierministerens officielle bolig og som genbo til den italienske ambassade. Vi havde en tæt kontakt til den italienske ambassade, hvor de udsendte ikke kunne forstå, hvad de danske udsendte lavede på ambassaden fra kl. 8.00 om morgenen - selv kom de først langt op af formiddagen. De rystede endnu mere på hovedet, da det gik op for dem, at vi var gået i gang med at lære nepalesisk, og de spurgte om, vi troede, at nepalesisk ville være fremtidens verdenssprog. Vi havde lånt en udmærket lokal sproglærer fra Mellemfolkeligt Samvirke.

Vi boede den første måned i Knud Verner Johansens hus, som var delvis møbleret. Det var en fordel, da vi så kunne snakke arbejde morgen, middag og aften. Der var mange ting, som skulle organiseres og sættes i gang. Efter en måned kom vores forsendelse fra

Danmark, og vi kunne flytte til vores respektive boliger. Vi brugte meget tid på at skabe kontakt til de forskellige ministerier, andre ambassader og diverse NGO'er.

Den 16. april var det dronning Margrethes fødselsdag og den ene af Danmarks nationaldage. Da Nepalesisk-Dansk Venskabsforening hidtil havde fejret denne dag, blev vi enige med formanden, Himalaya S.B. Rana, om at de skulle fortsætte højtideligholdelsen. Ambassaden højtideligholdt den anden nationaldag, Grundlovsdag. Kort efter ambassadeåbningen fik vi besøg af to kollegaer fra den danske ambassade i New Delhi, som siden 1986 havde haft ansvaret for Nepal og for igangsætningen af de første udviklingsprojekter. De medbragte diverse papirer og aktpakker. Mens vi efterhånden fik styr på ambassaden og fik overtaget

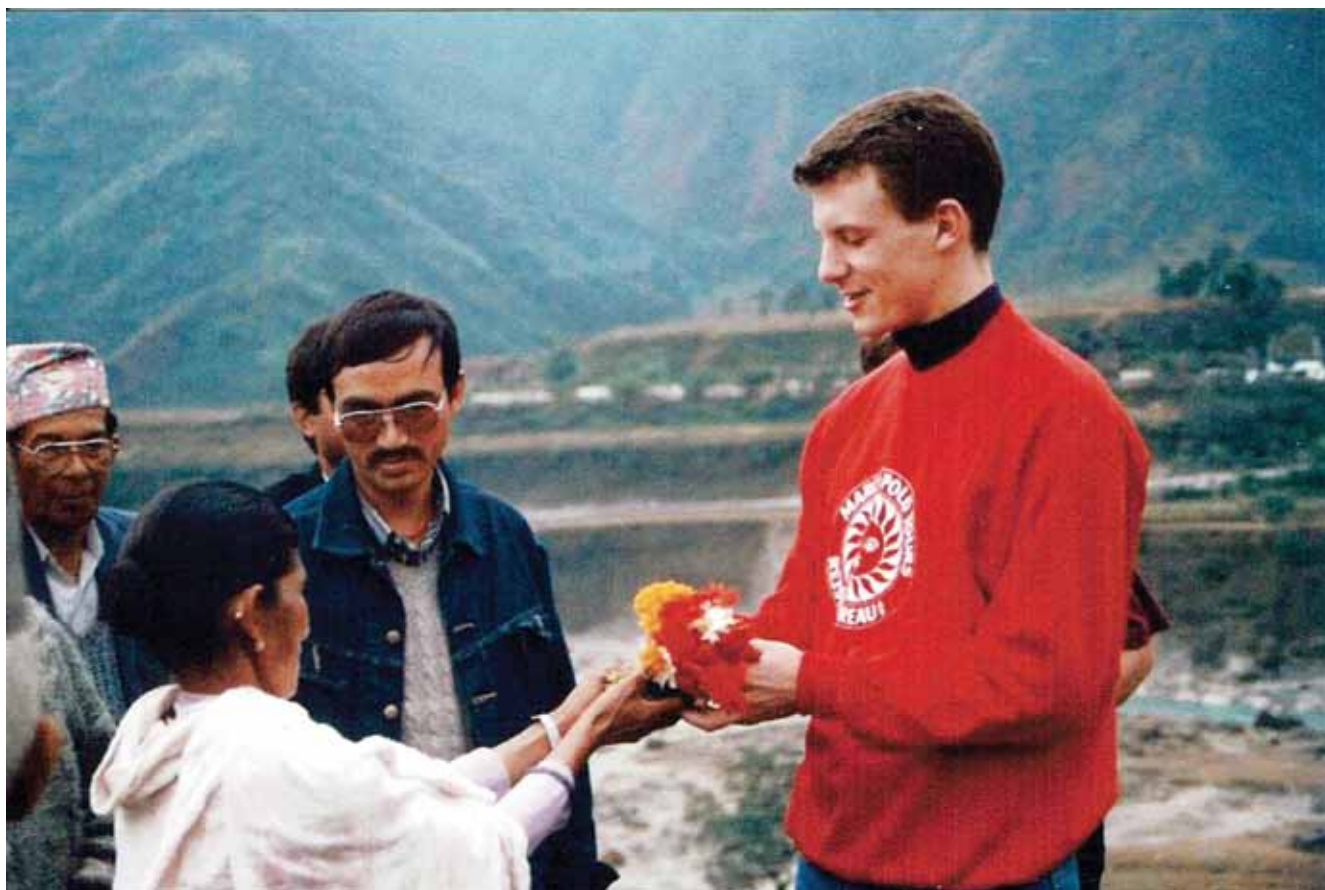
de opgaver, der hidtil havde været varetaget fra New Delhi, så kunne vi tage fat på planlægningen af det officielle åbningsarrangement.

Samtidig fortsatte livet i Kathmandu. Medio april blev det første demokratiske valg afholdt i Nepal, og Girija Prasad Koirala blev landets første premierminister. Én af ambassadens opgaver var at følge den politiske og sikkerhedsmæssige udvikling i landet.

Ove Fritz Larsen var fuldmægtig, senere ministerråd, med ansvar for bl.a. nogle af bistandsaktiviteterne på Danmarks ambassade i Kathmandu 1991-95 og 2006-10, herunder Danmarks støtte til undervisningssektoren.

PRINS JOACHIM I NEPAL

NOVEMBER/DECEMBER 1991

Af Knud V. Johansen

Som nævnt andetsteds i Nepal Vision blev den danske ambassade i Kathmandu oprettet i begyndelsen af april 1991. Den officielle indvielse af ambassaden fandt imidlertid først sted langt senere – i slutningen af november samme år.

Årsagen til det temmeligt langstrakte forløb skal findes i en meddelelse, ambassaden modtog i begyndelsen af juni 1991 om, at prins Joachim i sin egenskab af protektor for CARE/Danmark ville besøge Nepal hen mod slutningen af året for at gøre sig bekendt med forskellige aktiviteter finansieret af CARE. Det blev derfor aftalt med udenrigsministeriet - og

kongehuset, naturligvis - at lade prinsen foretage den officielle indvielse af ambassaden under sit ophold i Kathmandu. Ud over de to hovedformål med rejsen til Nepal – besøg ved CARE-projekter og indvielsen af ambassaden – viste det sig snart i forbindelse med udarbejdelsen af det officielle program, at der var et stærkt ønske fra kongehusets side om at få arrangeret et besøg i Lo Manthang, hovedbyen i det daværende kongedømme Mustangi den nordvestlige del af Nepal op mod grænsen til Tibet.

Det skulle imidlertid hurtigt vise sig, at det ikke ville være

en helt nem sag at få arrangeret sådan et besøg. Under det første møde, jeg havde med protokolchefen, hvor dette ønske blev præsenteret, blev det mødt med total afvisning, høfligt, diplomatisk, men bestemt. Lo Manthang var dengang lukket land for udlændinge (først året efter begyndte de nepalesiske myndigheder ganske forsigtigt at åbne for besøgende). Der måtte adskillige møder til, og voksende insisteren, før de nepalesiske myndigheder omsider gav deres samtykke til, at besøget kunne finde sted – nok også hjulpet på vej af mine vedholdende henvisninger til de gode og nære forbindelser mellem vore to kongehuse!

Man kan spørge sig selv, hvorfor det skulle være så svært at tillade et besøg i Lo for en højtstående repræsentant for et venligtsindet land og en nær samarbejdspartner? Officielt blev det begrundet med gæstens sikkerhed og sundhed. Hvad hvis der skete ham noget i et så fjerntliggende og utilgængeligt hjørne af Nepal? Reelt var der nok en god portion vanetænkning involveret: ingen havde hidtil fået officiel tilladelse til at besøge Lo, og selv om der var gået næsten tyve år, siden tibetanske modstandsfolk havde gjort området usikkert, havde de nepalesiske myndigheder ikke slækket på sikkerhedsforanstaltningerne.

Det lykkedes så nu, og det har da muligvis givet et lille puf i retning af større fleksibilitet, således som det kom til udtryk allerede året efter med de første få besøgstilladelser.

Men inden vi drog af, skulle ambassaden jo indvies. Det skete den 24. november under festlige former med deltagelse af hele det diplomatiske korps og det officielle Nepal med premierminister Girija Prasad Koirala i spidsen. Desuden repræsentanter for vores samarbejdspartnere blandt NGO'erne og de danske rådgivere. Der var trængsel, men solen skinnede, og vi kunne heldigvis opholde os udendørs.

Taler var der naturligvis, og de blev afviklet i god ro og (rang) orden: først prinsen, naturligvis, så premierministeren, så min ringhed og til slut formanden for Nepalesisk-Dansk Venskabsforening, Himalaya S.B. Rana. Derefter inspicerede honoratiorens ambassadebygningen, inden forfriskninger i fast og flydende form blev budt rundt. Det var en indvielse helt efter bogen.

Et par dage efter festlighederne indledte vi første etape

af rejsen til Mustang. Rejsen gik i første omgang til Pokhara, hvor selskabet indlogerede sig på Fishtail Lodge. Efter at have inspiceret forskellige CARE-finansierede projekter i omegnen gik turen videre med fly til Jomsom, hvor vi, til dels for at akklimatisere os, tilbragte et par dage, dels med at besøge flere CARE-aktiviteter, dels med et todages trek til Muktinath. Nogen havde i den forbindelse været så venlig at stille et par heste til vores disposition, hvis nu nogen skulle blive trætte på turen. Prins Joachim afstod fra at benytte transporten, dels var han i god form, dels passede hans højde ikke særligt godt til en lille nepalesisk hest. Det fik vi lejlighed til at konstatere på et senere tidspunkt i Lo Manthang.

Turen til Muktinath og tilbage via Kagbeni tog som nævnt et par dage, og det var blevet sidste etape til rejsens egentlige mål, Lo Manthang. Der var selvsagt ingen flyforbindelse videre nordpå, så det nepalesiske kongehus havde stillet en helikopter til rådighed, og den ankom fra Kathmandu med de resterende deltagere i rejsen.

Trods højden forløb helikopterturen uden problemer, og vi landede efter en lille time uden for bymuren, hvor de fleste af indbyggerne havde taget opstilling. Der skete jo ikke så meget på den tid af året. Og så var der også det nødvendige følge til at ledsage os til fods hen til kongeslottet, en stor, snavset-hvid bygning midt i byen.

Nu er det unægtelig en del år siden, så det er ikke alle detaljer, der står lige lysende klart. Men én ting gjorde et uudsletteligt indtryk: da vi nærmede os tronsalen – måske et lidt pompøst ord i denne sammenhæng, men det var i hvert fald der, kong Jigme modtog sine gæster – fik vi øje på en enorm, udstoppet hund, som hang oppe under loftet. Tibetanske mastiffer kan blive ganske store, og denne her var i særklasse, sådan cirka Baskerville-størrelse. Det havde været kongens yndlingshund, som hermed havde fået et værdigt efterliv. At der samtidig lød rasende hundegøen rundt om det næste hjørne, gjorde ikke oplevelsen mindre.

I tronsalen blev selskabet modtaget af kongen og dronningen, og der blev budt på smørté.

De, der ikke har prøvet det, har bestemt en oplevelse til gode. Det er nok det, der på engelsk kaldes en "acquired taste", men hvis man tænker på det som en slags suppe, glider det lettere ned. Det gav i hvert fald varmen, og det havde vi brug for, da indendørstemperaturen næppe oversteg 15 grader, selv om der var fyret op i den lille ovn midt i salen. Brændværdien af tørret komøg er ret beskedent, så selskabet beholdt overtøjet på, også indendørs, i den tid vi opholdt os på slottet. Det betød så også, at vi kom til at lugte temmelig landligt. Men da det var et fælles vilkår, gjorde det jo ikke så meget.

Bespisningen var i øvrigt god og rigelig: dhal bat af bedste kvalitet, som om aftenen blev indtaget i den kombinerede spisestue og sovesal, hvor der var indrettet sovepladser rundt langs alle væggene. At vi spiste og sov i samme lokale, var der vel heller ikke noget mærkeligt ved. En så begrænset opvarmingsressource som tørret komøg tillader selvfølgelig ikke, at man opvarmer flere rum end højst nødvendigt – hvor højt på strå værter og gæster så end måtte være. Efter aftensmåltidet var det sengetid for alle, og

Knud V. Johansen og Premierminister Ginija Koirala.

Ove Fritz Larsen, Jane Brimerhard Johansen, Knud V. Johansen og Prins Joachim.

vi gik til ro i soveposerne med det meste af tøj på. Natten forløb mere eller mindre behageligt, afhængigt af soveposens kvalitet, og om man var plaget af højdesyge.

Ganske vist havde vi som tidligere nævnt en læge med, og han havde medbragt de nødvendige medikamenter, men selv da er højdesyge en ubehagelig foreteelse, som de, der har prøvet det, kan skrive under på. Heldigvis var det kun et fåtal, som måtte døje med det, og – helt efter bogen – var det kun nogle af dem, der var kommet direkte fra Kathmandu. Vi andre, som havde ak-

klimatiseret os via Jomsom og Muktinath, gik ram forbi.

Lægen fortjener i øvrigt af få sin egen omtale. Ikke fordi vores selskab i nævneværdig grad havde brug for ham, men det var der mange andre, der havde. I Lo Manthang måtte man, i hvert fald dengang, klare sig med naturmedicin og kloge mænd og koner. Men så snart det rygtedes, at der var en rigtig medicinmand i byen, fik vores læge travlt: han etablerede hurtigt en konsultation på slottet og tog fat på at behandle den lange kø af lokale indbyggere for diverse dårligheder. Det holdt ham rigeligt

beskæftiget resten af den tid, vi var i Lo.

Næste dag, som også var afrejsedagen, brugte vi nogle timer på at besøge Namgyal-klosteret, som ligger et par kilometer uden for selve Lo. Det var for langt at gå med den begrænsede tid, vi havde til rådighed, så vi fik stillet en antal små, nepalesiske heste til rådighed. For dem af os, der ikke før havde siddet på en hest, var det lidt af en grænseoverskridende oplevelse, da vejen visse steder gik langs nogle stejle skrånninger og over et isfyldt vandløb. Mindre udfordrende var det for prins Joachim, som er vant

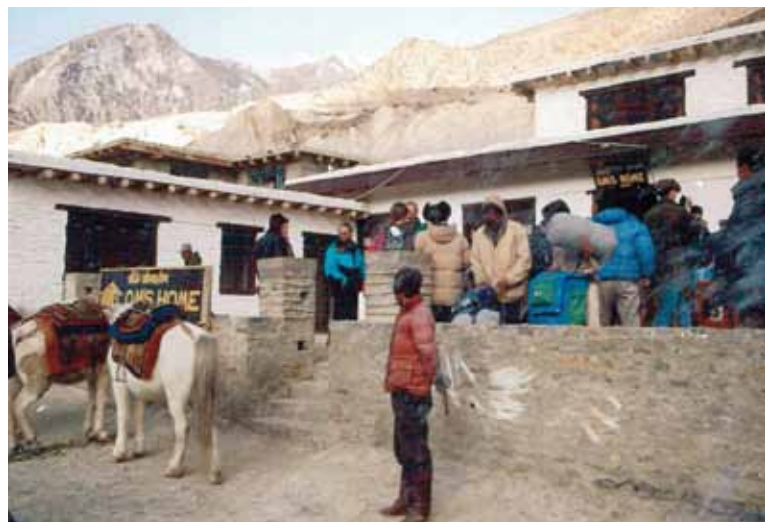
til at ride, men vi kunne dog konstatere, at prinsens højde og hestens størrelse ikke rigtigt harmonerede!

Hjemturen forløb uden problemer, og vi vendte alle tilbage til Kathmandu en stor oplevelse rigere.

Knud V. Johansen var Danmarks chargé d'affaires e.p. i Kathmandu 1991-96.

Indflyvning til Lo Manthang.

Om's Home i Jomsom, hvor selskabet overnattede.

Tronsalen i paladset. Prins Joachim, hofmarskal Søren Haslund-Christensen, Jane Brimerhard Johansen, Knud V. Johansen og Niels Tofte, fungerende chef for CARE/DK.

Kong Jigme drikker smørte under besøget i Namgyal Klosteret.

FEM ÅRS UDVIKLING PÅ GODT OG ONDT OG BEGYNDELSEN TIL **ENDEN FORMONARKIET**

Af Lars Hørmann

Foto: Finn Thilsted

Jeg kom til Kathmandu i 1996 på et tidspunkt, hvor konflikten mellem regeringen og maoisterne gradvis var eskaleret til det, der begyndte at ligne en regulær borgerkrig. Forholdet til Indien – den store nabo mod vest, syd og øst – var som altid anstrengt, og forholdet til Bhutan var dybt nedkølet på grund af de mange flygtninge fra landet. Regeringen havde hænderne fulde med disse politiske problemer, og de nødvendige økonomiske reformer – jordfordeling og anti-korruption – var stærkt nødlidende. Det betød, at rammerne for anvendelsen af de relativt store internationale bistandsmidler, herunder fra Danmark, langt fra var optimale.

Mindst to gange årligt tog jeg på rundrejser ud i mange af distrikterne for at se til bistandsarbejdet på modtager-niveau. Disse rejser bragte mig til utallige små landsbyer langt

fra Kathmandu, hvor indtrykket heldigvis var helt entydigt positivt hos modtagerne: dansk bistand var ikke så ringe endda, og optimismen og troen på fremtiden var overraskende stærk. En af disse rejser bragte mig også ind i et af de helt maoistkontrollerede distrikter sydvest for Pokhara. Besøget var på forhånd afstemt med og godkendt af maoisterne, hvis bevæbnede og usselt klædte sikkerhedsstyrker formelt overtog min sikkerhed fra de politifolk, der ledsagede min bil til grænsen. Disse "soldater" viste også rundt i det "befriede" distrikt, hvor læsning af Maos lille røde ikke blot var en 68'er-legend, men den skinbarlige virkelighed. En noget surrealistisk oplevelse, som efterlod indtrykket af en gruppe fanatikere med usædvanligt voldelige vaner – medierne berettede fx om godsejere, der ikke frivilligt delte deres jordbesiddelser, og som derfor fik hugget benene

af med kukri-knive. Finansieringen af maoisternes distrikter foregik i øvrigt gennem simple landevejsrøvier, hvorfor bankerne ikke længere kunne opretholde filialer i distrikterne. Hvis det ikke var fordi, bagtæppet for dette sceneri var udbredt fattigdom, dårlig sundhedstilstand og analfabetisme, kunne man med et smil have talt om sand revolutionsromantik.

Antallet af etnisk-nepalesiske flygtninge, der var blevet drevet ud af Bhutan, voksede også i de år. Antallet lå på det tidspunkt på ca. 100.000. Flygtningelejrene i de sydøstlige distrikter var i sammenligning med andre kendte flygtningelejre rundt om i verden usædvanligt nydelige, og UNHCR opretholdt sammen med den nepalesiske regering en effektiv administration og et højt sundhedsniveau. Men situationen var alligevel i enhver hense-

ende uholdbar. Frustrationen blandt lejrenes unge, der var mærket af lediggang, betød en stadig voksende radikalisering vendt mod både den bhutanesiske og den nepalesiske regering. Jeg besøgte lejrene flere gange både som dansk diplomat og som repræsentant for EU. I forbindelse med månedlange "fredsforhandlinger" mellem Bhutan og Nepal i et lille hus på East-West Highway i Terai tog jeg ned for som EU-formand at mægle. Rejsen fik stor offentlig opmærksomhed, men jeg nåede ikke mange synlige resultater. Sagen var, at Bhutan reelt ikke behøvede at bevæge sig en tomme, så længe Indien holdt hånden over dem. Indien selv ville absolut heller ikke høre tale om at aftage nogen flygtninge overhovedet, selvom flygtningene i sagens natur alle var kommet til Nepal gennem Indien. Et af de bistandsprogrammer, som vi skød i gang, mens jeg

var i landet, var miljøprogrammet, som jeg kom til at bruge mange kræfter på tilrettelæggelsen af. En komponent, som pengemæssigt var af ringe størrelse, men som fik meget stor offentlig opmærksomhed, var bekæmpelse af luftforureningen i Kathmandudalen. En af de meget store forureningsyndere var mange hundrede VIKRAM tempo'er – privatejede, trehjulede, blå 12-personers småbusser, der kørte i hele dalen. Køretøjernes dieselmotorer udsendte enorme mængder af sort røg og skadelige dieselpartikler. Jeg bevilligede af ambassadens bevillingskompetence 5 millioner kroner til en fond, hvorfra Tempo-ejerne kunne låne de nødvendige midler til at pille dieselmotoren ud og erstatte den med en lille batterimotor. Samtidig blev køretøjet malet hvidt og om-døbt til en SAFA Tempo. I løbet af blot et par år eller tre var alle tempoer blevet elektriske, og projektet omtalt vidt og bredt i

pressen som en meget stor succes. Premierministeren kaldte mig da også konsekvent for Mr. SAFA. Og da "SAFA" betyder ren på nepali, var det jo – i flere henseender – ikke noget ringe tilnavn i et land som Nepal. Min tjenestetid i Nepal sluttede på dramatisk måde i sommeren 2001. Den 1. juni omkom kongeparret og op til 9 andre medlemmer af kongefamilien under et skyderi ved en middag for stort set hele familien. Kongens bror, Gyanendra, var som den eneste af den nære del af kongefamilien ikke tilstede ved middagen. De første dage var Kathmandu præget af undtagelsestilstand og et utal af konspiratoriske rygter om, hvad der egentligt var foregået på slottet, og om der var mere eller mindre oplagte politiske motiver bag. En officiel undersøgelse konkluderede senere, at kronprins Dipendra havde myrdet alle sine familiemedlemmer og dernæst havde skudt sig selv. Motivet skulle

have været, at forældrene havde modsat sig hans giftermål med en indisk pige af Rana-familien. Da kronprinsen og hans søskende jo også omkom, blev Gyanendra kronet som ny konge. Det var klart for de fleste iagttagere, at der dermed var tale om et markant politisk skifte i Nepal.

Uenigheden om det rette svar på truslen fra maoisterne havde præget den politiske debat. Skillelinjen gik groft sagt mellem på den ene side kontante krav om at slå hårdt ned på maoisterne gennem mobilisering af hæren og ikke blot politiet og på den anden side lidt mere besindige kræfter, der manede til dialog og forhandlinger. Kong Birendra, som havde haft det afgørende ord som suveræn øverstkommanderende for hæren, havde været af den sidstnævnte opfattelse. Han sagde flere gange i selskabelig sammenhæng til EU-landenes ambassadører, at

han frygtede, at indsættelse af hæren ville være som at kaste benzin på bålet. Gyanendra, som havde tætte bånd til hæren, var derimod tilhænger af en mere hård linje, som lå i naturlig forlængelse af hans utilfredshed med, at Birendra i 1990 havde sluppet den enevældige magt. Denne uenighed i kongehuset fik stor betydning i efterspillet til de ulykkelige begivenheder. Ikke længe efter Gyanendras indsættelse som konge blev hæren sat ind i kampen mod maoisterne, og situationen kom helt ud af kontrol. Ikke mindst den nye konges stejle holdning og manglende popularitet i befolkningen førte som bekendt til kongedømmets afskaffelse i 2008. Men derom må andre berette. Jeg havde da for længst forladt landet.

Lars Hørmann var Danmarks chargé d'affaires e.p. i Nepal 1996-2001.

ERINDRINGSBILLEDER FRA NEPAL 2001-2005

Af Gert Meinecke

I. Det var omkring midnat den 1. juni 2001 - og tidlig morgen i Kathmandu - da Lars Hørmann, chefen for ambassaden i Nepal, ringede til udenrigsministeriets vagthavende. Det var tilfældigvis mig, der havde tjansen den aften, kun to måneder før jeg skulle tage over efter Lars. Han kunne fortælle, at der havde været skyderi i det kongelige palads, at kongen måske var død, men at ingen vidste præcist, hvad der var sket. Nyhederne på BBC World var usammenhængende. En tydeligt rystet journalist gentog igen og igen, at kong Birendra var død sammen med flere andre medlemmer af den kongelige familie. Ambulancer var set køre fra det kongelige palads. Byens centrale hospital var omkringet af politi. En opringning til det britiske udenrigsministerium bragte ikke nogen klarhed. Vi kunne dog blive enige om, at der ikke kunne gøres mere, før det fra officiel nepalesisk side blev bekræftet, at kongen var død, og blev annonceret, hvem der skulle efterfølge ham. Kort efter kom den officielle meddelelse om kong Birendras død – med den overraskende oplysning, at det var kronprinsen,

der selv var blevet skudt og nu lå i koma, som havde myrdet sin far. Kort efter forlød det, at kronprinsen officielt var udråbt til konge. Det rejste et protokolært problem – hvem skulle en kondolence-skrivelse stiles til? Og hvem skulle lykønskes som ny konge af Nepal.

II. Kronprinsen døde senere samme dag. Den afdøde konges yngre bror, Gyanendra, en upopulær forretningsmand med blakket ry, blev i al hast indsat som ny konge. Den nepalesiske elite frygtede, at den maoistiske oprørsbevægelse, der netop havde vist hidtil uset militær kapacitet med indtagelse af en militærbase i det vestlige Nepal, ville udnytte situationen og udløse en egentlig folkelig opstand. Den afdøde konge havde været populær. Det var ham, der ti år tidligere med ryggen mod muren presset af folkelige demonstrationer, havde accepteret en ny, delvis demokratisk forfatning, der fortsat sikrede monarken udstrakte magtbeføjelser inden for rammerne af et parlamentarisk system. Birendras popularitet kunne til dels tilskrives, at han udfoldede

kontrollen over sikkerhedssystemet, hæren, politi og efterretningstjenesterne uden at komme i konflikt med skiftende valgte regeringer. Det var ikke kong Gyanendras linje. Med kongen som villig frontfigur blev parlamentet sendt hjem i februar 2004, regeringen sat i husarrest, de sidste rester af demokrati blev suspenderet og slukket, og en bølge af overgreb på journalister, menneskerettighedsaktivister m.v. satte ind.

Det ramte i flæng – partnere under det danske udviklingsprogram blev truet, enkelte forsvandt og andre flygtede. Udenrigsministerens datter – en kendt forfatter – var én af dem. Selv ikke med en far i en fremtrædende position i kongens regering følte hun sig sikker. Udenrigsministeren – der nogle uger tidligere i et møde med EU-ambassadørerne kategorisk havde afvist, at overgreb mod civile fandt sted – havde svært ved at holde masken, da jeg stødte ind i ham i foyeren på et af Kathmandus luksushoteller. Jeg var kommet tidligere end aftalt. Mit ærinde var at afhente hans datter, eskortere

hende til lufthavnen og observere hende gå ombord på sit fly. Hun ville ikke bare kunne forsvinde, som flere før hende, uden nogen uden for myndighedernes rækkevidde kunne fortælle det videre. Flere andre blev eskorteret på samme måde - lederen af et behandlingscenter for torturofre, en forfatter, en journalist og et medlem af Nepals Nationale Menneskerettighedskommission. Sidstnævnte overnattede med sin familie i den danske residens inden sin "flugt". Situationen var spændt.

III. Menneskerettighedsovergreb på begge sider af den væbnede konflikt forekom dagligt. Frygten voksede, og flere og flere vandrede fra landområderne, hvor maoisterne terroriserede befolkningen med frygt og vold, til de større byer, hvor det kongelige regime regerede med samme midler, men hvor der - for de heldige få - stadig var arbejde at finde. Turisterne blev væk. Fattigdommen voksede. Det samme gjorde modstanden mod konflikten. Folk samledes hver fredag aften på en central plads i Kathmandu og tændte lys for de

døde og forsvundne. En kendt rockgruppe, Nepathya, turnerede med dansk finansiering landet rundt og gav koncerter i ni byer i samarbejde med lokale kunstnere. Budskabet om fred blev yderligere spredt gennem en "road movie" med indslag fra koncerter og indtryk for rejserne fra by til by. Maoisterne accepterede stiltiende koncerterne. Nepathya var populære, og den lokale mobilisering omkring koncerterne gjorde det politisk umuligt for maoisterne at bremse det, der skulle vise sig at være begyndelsen til en egentlig fredsbevægelse.

Det var svært at begribe den maoistiske oprørsbevægelses mål. Hensigten var angiveligt at skabe et kommunistisk samfund efter kinesisk forbillede med al magt i hænderne på den store leder. Den kinesiske kulturrevolution havde været en fejl, hed det i en af maoisternes pjecer, fordi den ikke var gået langt nok. Det var klart,

at målet helligede midlet. Det blev derfor afgørende for Nepals udviklingspartnere at få beskeden igennem til den maoistiske ledelse, at realiseringen af deres mål ville isolere Nepal internationalt. Nepal ville blive et nyt Nordkorea. Turisterne ville blive væk, og udviklingsbistanden tørre ind. De fleste kunne tilslutte sig maoisternes kritik af de "gamle" partiers forvaltning af demokratiet og af kongens despotiske regime, der kun havde til mål at sikre en overleveret feudal elites privilegier. Demokrati var vejen til at forbedre levevilkårene for den brede befolkning – ikke væbnet kamp.

Møderne med de maoistiske repræsentanter var omgærdet af hemmelighedskræmmeri. Det første var sammen med et par andre EU-ambassadører på et hotelværelse i Thamel i det centrale Kathmandu. Vi blev én for én ledt rundt i Thamel's gyder, indtil vores ledsagere

følte sig overbeviste om, at vi ikke blev skygget. Dialogen gik trægt. Maoisterne opfattede os ikke som demokratiets forkæmpere, men som imperialister i moderne forklædning.

Vi kom ingen vegne. Det stod også mere og mere klart, at en national konflikt krævede nationale løsninger, alle nationale parter kunne tilslutte sig. I sidste ende var det hverken de internationale partnere eller de etablerede politiske partier, der bragte Nepal nærmere en fredelig løsning. Det var – som vi har set det andre steder – den folkelige modstand, der tvang parterne til forhandlingsbordet og i sidste ende kongen fra tronen.

 Gyanendra.

Gert Meinecke var Danmarks chargé d'affaires e.p. i Nepal 2001-2005.

nepali bhancha

DET NEPALESISK KØKKEN

RESTAURANT | TAKE AWAY | CATERING

RESTAURANT NEPALI BHANCHA

The Real taste of Nepal

www.nepalibhancha.dk

Tlf : 35 85 85 95
info@nepalibhancha.dk

Tagensvej 102
2200 København N

**Mt. Everest, Manaslu,
Annapurna, Makalu,
Kanchenjunga, Mustang,
Dolpo, Lumbasumba, Dhaula-
giri, Langtang, Ganesh, Rara, Ganesh,
Dhortapan, Great Himalayan Trail, Solu, Arun, Mugu, Simikot,**

Nar & Phu, Bardia, Chitwan

MIN TID SOM **AMBASSADØR I NEPAL**

Tekst og foto: Finn Thilsted

Jeg kom til Nepal den 1. september 2005 som Danmarks første residerende ambassadør, og jeg var der indtil udgangen af august 2010.

Da jeg kom til Kathmandu med fly fra New Delhi, var der kaos i landet. Der var borgerkrig, og regeringen kontrollerede kun de store byer, herunder Kathmandudalen. Resten af landet, omkring 80 %, var kontrolleret af "Maoisterne".

I 1996 startede Maoisterne en kamp mod uligheden i landet. De ønskede at afskaffe kongedømmet, fjerne kastesystemet, bekæmpe korrupsion og skabe en "People's Republic". Maoisterne havde igennem årene angrebet politistationer og regeringskontorer først i afsides beliggende områder, siden tæt-

tere på de store byer og i januar 2005 i Kathmandudalen.

Nepal havde siden 1768 været ledet af en konge, og jeg overrakte mine akkreditiver til kong Gyanendra. Kongen havde overtaget magten efter en masakre den 1. juni 2001, hvor kronprins Dipendra dræbte flere medlemmer af kongehuset, herunder sin far, den daværende konge. Baggrunden for massakren blev aldrig opklaret.

Den 1. februar 2005 havde kong Gyanendra erklæret undtagelsestilstand, afskediget den demokratisk valgte regering, opløst parlamentet og gjort sig selv til enehersker. Dette var ikke velset af Nepals udviklingspartnere, herunder Danmark, der stillede noget af bistanden i bero. I mit møde med kon-

gen nævnte jeg betydningen af demokrati, men han var af den opfattelse, at han var den stærke mand, der kunne løse konflikten med Maoisterne.

Efter aflevering af akkreditiver havde jeg kontakt med de politiske partier og deres ledere, herunder flere møder med G. P. Koirala fra Nepali Congress Party, NC, og med M. K. Nepal fra Communist Party of Nepal (Unified Marxist-Leninist), CPN-UML. De havde ikke megen tillid til kongen og ønskede, at parlamentet blev genetableret så hurtigt som muligt, men var usikre på dialogen med Maoisterne.

Konflikten mærkedes i det daglige i Kathmandu gennem et øget sikkerhedsberedskab med politi og militær. Der var mange

vejspærringer, især ved indgangene til Kathmandudalen, og på mine weekendture i bjergene omkring Kathmandu mødte jeg militær mange steder. De skulle forhindre Maoister i at komme ind til Kathmandu, men det var vanskeligt, thi hvordan skelner man mellem en bonde og en maoist. Ved møder med Kathmandus elite mærkede jeg ingen forståelse for Maoisternes ønsker, men frygt for fremtiden, herunder et angreb på Kathmandu.

I slutningen af november 2005 erklærede Maoisterne en tre måneders ensidig våbenhvile og startede på en dialog med de syv største politiske partier, Seven Party Alliance, herunder NC og CPN-UML, om en løsning på konflikten. Der blev indgået en 12-punkts-aftale, der under-

stregede, at fred og fremgang kun kunne skabes gennem gen-etablering af demokratiet. Alle var enige om, at kongen skulle afsættes, at der skulle skabes en midlertidig regering, og at der skulle holdes valg til en grundlovgivende forsamling.

Kampen var nu mod kongen, og der var flere sammenstød mellem myndigheder og demonstranter i den efterfølgende periode. Det endte med generalstrejke i begyndelsen af april 2006 og med kongens TV-tale den 24. april 2006, hvori han genetablerede parlamentet og overdrog regeringsmagten til de politiske partier. G. P. Koirala, NC, blev valgt til statsminister. Maoisterne var dog ikke tilfredse, idet deres krav om, at kongedømmet skulle afskaffes, og at der skulle etableres en grundlovgivende forsamling, ikke var blevet opfyldt. Forhandlingerne mellem Seven Party Alliance og Maoisterne fortsatte, og Maoisterne tog et vigtigt skridt, da de erklærede, at de ville acceptere "folkets stemme" ved et frit valg til grundlovgivende forsamling.

Den 18. maj 2006 vedtog et enigt parlament at afsætte kongen, og at Nepal skulle være en republik. I januar 2007 blev man enige om en midlertidig grundlov. I april 2008 blev der afholdt valg til ny grundlovgi-

vende forsamling, hvor Maoisterne blev det største parti. I maj fik Nepal en regering ledet af Maoistlederen Pushpa Kamal Dahal, også kaldet Prachanda, og den nye grundlovgivende forsamling erklærede Nepal republik med Ram Baran Yadav som præsident. Det var imidlertid vanskeligt at skabe enighed mellem partierne, især med NC, der følte, at det var ved at miste magt, og at reformerne var ved at gå for vidt. De følgende år var den fortsatte magtkamp mellem især Maoisterne og NC en gentagelse af kampen mellem de gamle magthavere, der nok ønskede ændringer, men ikke for radikale, og de nye, der ønskede ændringer og magt. Først i september 2015 lykkedes det at blive enige om en ny forfatning, otte år efter at man var startet!

Fra min ankomst til min afrejse deltog jeg i denne vanskelige politiske proces med håbet om at få parterne til på demokratisk vis at finde en vej frem. Nepal trængte i den grad til fred, udvikling og økonomisk fremgang. Dette arbejde skete sammen med EU-landenes ambassadører og i tæt samarbejde med Norges ambassadør, der som jeg havde tætte kontakter til Maoisterne. Jeg havde på et tidligt tidspunkt kontakt med Maoisternes ledere, og jeg tror mange i Nepal følte, at jeg

måske var Maoist. Det var jeg ikke, men jeg kunne klart se, at en forbedring af forholdene i Nepal krævede større lighed for befolkningen, ikke alene økonomisk lighed, men også lighed til rettigheder, herunder adgang til uddannelse og ligestilling mellem kønnene. Det var afgørende, at Maoisterne deltog i den demokratiske politiske proces.

Jeg oplevede, at der kan skabes forbedringer, selvom der er stor uenighed, og den politiske proces er kompliceret. Den politiske proces var yderligere kompliceret af Nepals beliggenhed mellem Kina og Indien. Disse to lande, især Indien, med hvem Nepal har kulturelt fællesskab, har vigtige roller at spille. Jeg havde adgang til alle nøglepersonerne i processen.

I begyndelsen af mit ophold i Nepal var det vanskeligt at besøge Danida-projekter i områder kontrolleret af Maoisterne, men efter april 2006 ændrede det sig, og jeg besøgte flere gange de forskellige projekter og kunne glæde mig over de fremskridt, vi gjorde bl.a. i undervisningssektoren, som vi støttede med mange millioner kroner årligt.

UNHCR støttede i det østlige Nepal en stor gruppe flygtninge, der i 1990erne var

kommet fra Bhutan. Disse var Lhotshampas, nepalesisk talende bhutanere, der i forbindelse med etniske spændinger var flygtet fra Bhutan. De sad nu i disse lejre og kunne ikke komme tilbage til Bhutan og kunne heller ikke blive optaget i det nepalesiske samfund. Jeg var medlem af en donorgruppe og på et tidspunkt formand for denne gruppe, der søgte at finde en løsning. Det blev til et "resettlement"-program, hvor der ved udgangen af 2015 var rejst 101.000 af de omkring 108.000 flygtninge til et tredje land. Flest til USA, og en gruppe på omkring 500 er kommet til Danmark. Det var tilfredsstillende at have medvirket til at give disse mennesker mulighed for et nyt liv.

Under min tid i Nepal havde jeg besøg af udviklingsminister Ulla Tørnæs, udviklingsminister Søren Pind og udenrigsminister Per Stig Møller. Spændende og nyttige besøg.

Mit ophold i Nepal var en meget intens og interessant tid i mit diplomatiske arbejde, og Nepal og den nepalesiske befolkning kom til at stå mig nær.

Finn Thilsted var Danmarks ambassadør i Nepal 2005-10. Finn Thilsted blev efterfulgt af Morten Jespersen 2010-13.

SPÆNDENDE OG UDFORDRENDE ÅR I NEPAL

Af Kirsten Geelan

Foto: Jan Møller Hansen

Nepal var min første post i et udviklingsland. Efter flere ambassadørposter i Europa valgte jeg i 2013 at prøve kræfter med implementering af dansk udviklingsbistand i et af de fattigste lande i verden. Gennem snart 25 år har Nepal været hovedmodtager af dansk bistand, og den danske indsats har gennem årene bevæget sig fra støtte til mejerisektoren, skovbrug og undervisning til vedvarende energi, menneskerettigheder samt god regeringsførelse.

I efteråret 2013 gik nepaleserne til valgurnerne for at vælge en ny grundlovgivende forsamling – efter at den første forsamling måtte opgive at

blive enig om en ny nepalesisk forfatning. Valget blev en milesten i den demokratiske udvikling i Nepal. I snorlige rækker stod millioner af vælgere i kø for at afgive deres stemme ved et parlamentsvalg, der efterfølgende af det internationale samfund blev erklæret for frit og i overensstemmelse med internationale standarder. Valgdeltagelsen var rekordhøj, også efter europæiske forhold. Resultatet blev en jordskredssejr med de to store og etablerede partier NC og UML som valgets absolutte vindere. Forventningerne til den mere end 600 mands store forsamling var enorme – nu skulle en ny forfatning se dagens lys.

Men det trak ud, og som det ofte er tilfældet i Nepal, så syntes politikerne ikke at have den store hast. Forhandlingerne gik langsomt, ikke mindst i forhold til de mere kontroversielle spørgsmål om styreform og cementering af Nepal som en føderal stat.

Og så indtraf katastrofen, da jordskælvet den 25. april 2015 ramte store dele af Nepal. En uvirkelig oplevelse, der ramte vilkårlige dele af det bjergrige land. Jordskælvet indtraf omkring middagstid, og umiddelbart efter begyndte mange danskere og udenlandske turister at finde vej til den danske ambassade. Samtidig arbejdede

de ambassadens medarbejdere i samspil med udenrigsministeriet i København i døgndrift på at verificere, at de over 500 danskere, der var registreret på danskerlisten som værende i Nepal, var i god behold.

Snart var ambassadens omkringliggende have omdannet til en mindre teltby. I løbet af de næste par dage lagde mere end hundrede vejen forbi for at få husly i et par dage, indtil de kunne komme videre, og situationen blev mere afklaret.

Det store jordskælv blev efterfulgt af adskillige kraftige efterskælv. De enorme ødelæggelser ramte 14 ud af Nepals 75

distrikter og mange uerstatte-
lige bygningsværker gik tabt.

Den internationale humanitære
indsats var hurtig og substan-
tiel. Lufthavnen i Kathmandu
var et virvar af nødleverancer
og ind- og udgående fly med
hjælpemandskab. På bagage-
transportbåndet i lufthavnen
i Kathmandu så man i flere
uger efter pakker adresseret til
ofrene efter jordskælvene, telte
og andre fornødenheder, som
var sendt med fly af individu-
elle i håb om, at forsyningerne
på mirakuløs måde ville nå de
nødstedte.

Tusindvis af nepalesere organi-
serede indsamlinger i og uden-
for Nepal, og mange unge, ikke
mindst fra hovedstadsområdet,
drog ud i landet for at hjælpe
nødstedte medborgere og lo-
kalsamfund. For mange af disse
ofte veluddannede nepalesere
var der tale om, at de for første
gang stod over for leveforhol-
dene i afsidesliggende og mar-
ginaliserede samfund.

Det samfundssind, som mange
nepalesere efter jordskælvet
viste, var noget hidtil uset i
Nepal. I takt med at nepalesere
i stigende grad tog sagen i egen
hånd, blev de kritiske røster
overfor den siddende regering
mere og mere højlydte. Både
for ikke i tilstrækkelig grad
at hjælpe den nødstedte be-
folkning, men også for ikke at
skabe den nødvendige frem-
drift i forhandlingerne om en
ny forfatning. Et budskab, som
den politiske elite nu ikke læn-
gere kunne sidde overhørig.

Den nepalesiske forfatning så
den 20. september 2015 langt
om længe dagens lys, efter to
grundlovgivende forsamlinger,
to parlamentsvalg og kilome-
terlange udredninger og rap-
porter om en føderal struktur
som drivkraft for en inklusiv
udvikling. En forfatning, der er
både kompleks og ikke mindst
et sammensurium af politiske
hensigtserklæringer og kom-
plicerede kompromiser. Nu
venter implementeringen og

ikke mindst endelig enighed
om demarkeringen af de føde-
rale enheder. Ikke mindst dette
lader fortsat vente på sig.

Glæden over den nye forfat-
ning blev kort, da politiske
grupperinger i Terai-områderne
lod deres utilfredshed med den
nye forfatning få frit løb.

I efteråret 2015 kom den dan-
ske regerings beslutning om
at udfase bistanden til Nepal
over de kommende år og med
udgangen af 2017 at lukke den
danske ambassade. Efter mere
end 25 års aktivt dansk engage-
ment i Nepal er det en beslut-
ning, der er blevet mødt med
beklagelse. Men også samtidig
med en anerkendelse af og
tilfredshed med den substanti-
elle støtte til landet gennem så
mange år.

Nepal er et komplekst og sær-
egent land. Geografien er en
enorm udfordring for landets
sammenhængskraft, og de
kulturelle og historiske forskel-

ligheder mellem befolknings-
grupperne er mange. På den
anden side gentager nepaleser-
ne igen og igen, at de først og
fremmest føler sig som nepale-
sere. Jeg tror bestemt, at der er
en nepalesisk identitet og fæl-
les historik for langt de fleste.
I takt med at mange millioner
nepalesere, der over årtier har
arbejdet i udlandet, har set den
asiatiske økonomiske udvikling
på tættest hold, kommer også
kravet til de politiske ledere om
at åbne op for en fornuftig øko-
nomisk og politisk bæredygtig
udvikling af Nepal.

For mig er der ikke tvivl om, at
det kommer – spørgsmålet er
dog fortsat hvornår?

Kirsten Geelan har været
Danmarks ambassadør i
Nepal siden 2013.

get a taste of exciting and exotic Nepali and Indian food

*Namaste Nepal
Restaurant and Cafe*

Fredensgade 11 A, 2200 København N
www.namasteneal.dk Tlf: 35 39 01 40

नमस्ते नेपाल

PARO OG SANJAYS BRYLLUP

13. DECEMBER 2015

Tekst og foto: John Ehbrecht

Ved mit første besøg i Nepal 2012 besøgte jeg en lille tharulandsby i det sydlige Nepal, hvor jeg mødte Paro. En smuk nepalesisk pige, som var meget interesseret i den vestlige kultur. Vi fik nogle lange snakke om Danmark og Nepal. Alle i den lille landsby Gothauli var meget venlige, nysgerrige og gæstfrie, hvilket gjorde, at jeg kun otte måneder senere vendte tilbage til landsbyen, nu med min familie. Jeg måtte bare vise dem dette fantastiske sted og give dem muligheden for at møde Paro og hendes familie. Paro var på det tidspunkt 24 år og boede hjemme hos forældrene, som man jo gør i Nepal til man bliver gift. Jeg har gennem årene haft ugentlig kontakt med Paro – Yes for Facebook!

Brudeparret sidder på pladsen, hvor vielsen finder sted og alle ritualerne udføres.

Sommeren 2015 kommer der en invitation, Paro skal giftes, og vi er inviteret, fantastisk! Det skal være den 13. december, lige midt i min datters terminsprøver. Det går ikke, vi kan ikke komme afsted allesammen. Løsningen bliver, at jeg tager en tur alene. Jeg har besøgt landsbyen og Paro seks gange i de sidste fire år, og jeg ser denne invitation som en stor ære og en mulighed for at tage billeder af denne fantastiske dag.

Efter et trek på en ny rute fra Beni til Pohkara sammen med Persang og Rajkumar [hvem er

det??] går turen til Chitwan og tharulandsbyen Gothauli, hvor jeg skal være gæst til Paro og Sanjays bryllup.

Jeg ankommer dagen før, og forberedelserne er i fuld gang. Alle har travlt, nogen med at pynte op og hente med brænde, andre med at tilberede mad i meget store mængder, for der er fælles spising i brudens hus de næste tre dage for det meste af byen. At lave så meget mad er en ekstra stor udfordring, lige nu hvor grænsen til Indien er blokeret af politiske årsager, og det ikke er muligt at få gas i de mængder,

Paro får lavet hennatatoveringer på hænder og fødder.

Hennatatoveringerne på hænderne er færdige.

der er brug for. Paros familie har dog fået lov af myndighederne til at gå i junglen og hente ekstra brænde til brylluppet.

Der bliver stillet to store telte op, og der pyntes med mange, rigtig mange, kulørte lamper, det ligner et helt tivoli. Et musikanlæg ankommer, og musikken startes, og her er kun én styrke – fuld styrke. Det lyder forfærdeligt, men alle ser ud til at nyde det, sådan skal det nok være. Ti mænd sidder i stalden og skærer kød ud, andre er i gang med at snitte grøntsager, en stor mængde små fisk er kommet i gryden, og der bliver gjort klar til flere ildsteder. Alle i landsbyen er mødt op med deres store gryder, så det er muligt at lave store mængder mad over bål.

Om eftermiddagen samles byens piger samt bruden i et af de store telte. Nu skal der laves hennatatoveringer, og det kommer til tage resten af dagen. Pigerne sidder og hygger sig,

mens de lægger hennatatovering på hinanden. Paro sidder i midten i en fin lænestol, og flere er i gang med at tatovere hende, mens musikken kører på fuld styrke. Nogle af pigerne danser, og der bliver gået til den. Det ender med, at jeg deltager i dansen sammen med min gode ven Sukram til stor morskab for alle dem, som sidder i rundkredsen.

Dagen for brylluppet starter kl. 3.00 med, at der skrues helt op for musikken. Jeg prøver at sove lidt mere, men musikken er så høj, at det er umuligt. Jeg står derfor op og ser, at alle er i gang med at gøre klar til dagens bryllup. Jeg glæder mig til at opleve og fotografere denne dag, samt se Paro i bryllupsudsmykning.

Ved middagstid ankommer gommen med hele sit følge, hvilket vil sige, at han kommer i en fint pyntet bil, og gæsterne kommer med bus samt på ladet af en vogn, som trækkes af en traktor.

Eget musikanlæg medbringes også, så ingen i nabolandsbyerne nu er i tvivl om, at der skal være bryllup i Gothauli. Alle er i deres fineste tøj, pigerne er i smukke kjoler, mænd og drenge i flotte jakkesæt. Ikke alt passer lige godt, noget er nok gået i arv, specielt ses små drenge i store sko. Her er jeg klart den, som er mindst festklædt. Jeg har dog været hos den lokale barber, så jeg ikke ser alt for sjusket ud, for efter en uge i bjergene er det tiltrængt.

Gommen modtages af brudens familie, og det store optog går til brudens hus, hvor ceremonien kan begynde. Der er mange ritualer, der udføres undervejs, hvor vand og blomster kastes rundt om gommen, inden han kan modtage sin brud. Paro kommer ud fra huset i sit fine tøj og møder sin kommende mand udenfor huset, hvor brylluppet skal være.

De sætter sig på stole lige ved siden af det sted, hvor vielsen senere skal finde sted. Her

modtager de gæsterne, som afleverer gaver - lidt penge - samt giver tika til brudeparret. Måden, tika og velsignelse udføres på, varierer, alt efter hvor tæt familie man er til bruden og gommen. På hver side af brudeparret sidder et nært familiemedlem med en stor taske, som pengegaverne lægges i. Man giver penge til både gommen og bruden, og de lægges i hver sin taske.

Det er ikke sådan, at alle følger med i hele ceremonien, nogle er inde at spise, andre går lidt frem og tilbage og er optaget af andre gøremål imens. Meget anderledes end hjemme, hvor man jo er med til festen hele tiden.

Efter at parret har modtaget gaver, tika og velsignelser, skal den egentlige vielse finde sted. Det sker få meter ved siden af det sted, hvor gaverne er modtaget, i et lille "tempel". Man har overdækket et område på ca. 1x1 m med bambus og bananblade. På jorden har man

Madlavningen er i fuld gang ved ildstederne.

tegnet flotte mønstre lavet med farvet ris og pulver. Stedet er indrettet med lys og en masse forskellige små skåle, frugt og grøntsager. Præsten læser op fra sin lille bog, og der udføres en masse ritualer. Brudeparret rejser sig flere gange og går rundt om det lille tempel, og ind imellem bytter de plads. Under hele seancen ser begge meget bedrøvede ud, specielt bruden, som er ked af at skulle forlade sine forældre.

Det hele tager ca. tre timer, hvorefter bruden går ind i huset igen for at gøre sig klar til at forlade sine forældre. Der går en times tid, inden hun kommer ud under store skrig og skrål. Den ældste bror skal nu bære hende til bilen, der skal transportere hende til hendes nye hjem hos gommens forældre. Alle gaverne tages også med nu, så ladvognen på traktoren fyldes med hendes møbler og de gaver, parret har fået. Bruden, forældre og tantes græder, fordi Paro forlader huset og sin familie. Der går

lang tid, inden det store optog kan drage afsted til gommens hus, som ligger en times kørsel fra Gothauli. Optoget består nu af to busser, tre ladvogne trukket af traktorer, samt en hel del motorcykler og selvfølgelig en ladvogn med kæmpe højtalere på, så ingen er tvivl om, at vi kommer nu. Jeg kører på motorcykel, som nok er det mest behaglige - på ladvognene står alle meget tæt, og vejene er meget hullede. Vi stopper ved familiens tempel, hvor brudeparret skal gå tre gang rundt om templet, inden vi forlader byen.

Det er en fantastisk oplevelse at være med i det optog. Alle er glade og danser på vognene, og imens kører musikken på fulde drøn. Efter ca. en times kørsel kommer vi frem til et meget flot pyntet hus og have. Vejen op til huset er dekoreret med kulørte lamper, og alt blinker i takt til musikken.

Paro og Sanjay går sammen med et dansende optog og

gommens mor op til huset, og igen udføres forskellige ritualer, inden Paro forsvinder ind i huset, og vi andre skal have mad i et kæmpestort telt. Middagen er som altid dal bhat, dog i anledning af brylluppet med mulighed for rigeligt kød. Jeg spiser sammen med mine venner fra Gothauli, og efter en times tid kører vi hjem igen. Klokken er blevet ni, og det er helt mørkt; vi kører forsigtigt på de hullede grusveje. Hjemme i byen er Paros forældre kede af, at deres datter er flyttet, og byder de nærmeste på lidt øl og mad for at hygge og glemme sorgen over en bortgiftet datter.

Det har været en lang og heftig dag, som er startet tidlig, så det bliver snart tid til at gå i seng. Heldigvis ebber musikken også ud, og en fantastisk dag får ende. Det har været en stor oplevelse og en ære at blive inviteret med til bryllup. Næste dag forsætter festlighederne, dog i noget mindre omfang. Her handler det mest om fælles hygge og spisning.

Landbyen Gothauli har et gæstehus, hvor man kan bo og samtidig få mulighed for at komme tæt på landsbyboerne.

John Ehbrecht er 56 år og fotograf. Turene til Nepal har omfattet trek i bjergene samt besøg i tharulandsbyer i junglen. Billedsamlingen er på mere end 30.000 fotos, og John har afholdt 10 fotoudstillinger med fokus på Nepal.

Se mere på nepalbilleder.dk.

Info vedr. homestay:
john@ehbrecht.dk

Præsten.

Brudeparret modtager gaver og velsignelse.

Brudeparret bæres tre gange rundt om bilen, inden de sætter sig ind og kører mod gommens forældres hus.

Gommen modtages, og optøget går gennem landsbyen til Paros hus.

Byens piger står klar til at modtage gommen. Her er det Gita, som er Paros søster.

Kvinderne i gommens familie står klar til at modtage brudeparret.

Mændene skærer kødet ud i stalden.

NEPALREJSE MED SMÅ Tekst og foto: Ole Andreassen

BØRN OG JORDSKÆLV

I foråret 2015 drog familien Andreassen til Nepal: Ole og Ivalo, deres børn Aleksander på fem – det skulle være inden, han startede i skole – tvillingerne Elanor og Aputsiaq på tre – det skulle være efter, at de havde smidt bleerne – samt Ivalos bonusmor Fie.

- Det vigtige er at lægge en strategi, hvis uheldet skulle være ude. Men jeg missede strategien for jordskælv.

Jeg har altid været fascineret af familier, der drager af sted på eventyr med deres børn. Om det er på et gammelt sejlskib, i et lig af en bil eller med rygsæk i bjergene er lige fedt. Det handler lige så meget om at være på eventyr sammen, som familie.

Det handler også om at give ens børn noget af det, man selv holder af, og da både min hustru og jeg holder rigtig meget af Nepal, og da vi tilmed havde adskillige ugers overskydende barsel til rådighed, så var sagen klar: Vi skulle til tre uger til Nepal.

Men at rejse til Nepal med børn i den alder giver dog nogle overvejelser ud over bleer.

Nepal er et af verdens fattigste lande, og sundhedsvæsnene knapt sammenlignelige med det, vi kender. Når det så er pointeret, syntes jeg ikke, det skal anses som farligere at rejse til Nepal med sine børn end så mange andre steder. Der findes gode privatklinikker i Kathmandu og Pokhara, og man kan forberede sig, som når man ellers er på tur. Eller måske skal jeg være fair og skrive som på en adventure-tur, for vi havde trods alt en udvidet førstehjælpskasse med. Det vigtige er at lægge en strategi for, hvordan man vil handle, hvis børnene skulle blive syge. Både i forhold til hvor der er klinikker, hvad man gør ved febersygdom, slag og skrammer, diarré m.m.

Børn skal stimuleres: "Velkommen til Kathmandu unger!"

Første møde med Nepal var sjovt for børnene, de var nysgerrige og observerende. Kath-

mandu er et eventyrland for børn, her er så mange ting at se på, der er lugte, farver, lyde, dyr, mennesker og masser af muligheder for god, anderledes mad. Og så er det super nemt at sætte sig op i en cykel-rickshaw, så har man styr på børnene, mens man bevæger sig gennem trafik, mennesker og dyr, og mens man nyder, ser og oplever. Boudhanath var et højdepunkt – "Guld-tårnet" havde Aleksander døbt det – og det skuffede ikke. De 365 bedemøller fik en tur, og så kunne man jo bestige "Guld-tårnet" – sejt.

Bare at være der kan være den største oplevelse

Vores første eventyr var homestay i Nuwakot og Samari. Vi kørte ad den lille vej nord ud af Kathmandu, og nød turen til Nuwakot. Idéen var bare at bo i landsbyerne og opleve livet i Nepal.

I Samari blev vi mødt med åbne arme, vores børn legede med de lokale i haven. Homestayet blev nærmest en slags legeplads – på et tidspunkt var der 18 børn i haven, der legede, spillede fodbold, tegnede m.m. sammen med vores børn. I Nepal passer børnene på hinanden, man ser ikke forældrene på den måde, som vi kender herhjemme. De store passer de små, det var skønt at se. Aleksander var på sommerfuglejagt med de store drenge, og tvillingerne elskede bare at have legekammerater.

Efter et par dage i Samari fik vi hurtigt bekendtskaber, "doblins" hedder tvillinger på nepali. Og dem var der jo også nogen af i Samari, og så går snakken ellers: "Doblins?", "Nani?", "Babu?".

Oplevelsen handlede også om at leve uden tv, iPad og en

masse legetøj. Det skal siges, at vi havde en iPad med – den er fin til ventetid, transport m.m. Men skulle man bekymre sig om, hvorvidt børn kan undvære moderne fornødheder – ja, så er det det mindste problem. Børns nysgerrighed og fantasi lever, også i denne iPad-tid.

Storm i Sele

- Det mest af lejren var i dårlig stand, men toilettet med nærmest majestætisk tilbage.

Efter landsbyopholdet i Samari stod den på trekking til Sele undervejs mod Pokhara. Vi havde hyret bærere, ja, faktisk børnebærere. Altså ikke børn, der kunne bære for os, men nepalesere, der kunne bære vores børn, når de blev trætte og ikke længere ville gå. I starten var børnene ikke særligt begejstrede for at blive båret af andre end mor og far. Men de blev hurtigt venner med vores nepalesiske crew, ja, faktisk blev Elanor enormt glad for den unge og muntre Kanchha, som hun synes var så sød.

Vi var nu på telttrek i traditionel Nepalstil, bæretelte, køkkenteam, messetelt og børn. Oplevelserne var mange, vi klappede gedekid, kiggede på høns og okser. Vi gik over hængebroer og vandrede stejlt op ad bjergene. De små mest i bærerygsækkene, den store gik det meste af trekket, ca. fire timer pr. dag i tre dage.

Lejren i Sele lå fantastisk på toppen af en lille bjergtop med udsigt til Manaslu, 8600 m. Igen kom der børn fra landsbyen på besøg. Mens vi hyggede os, blandt andet med at få etableret et toilettet med tilpasset børnehul i jorden, begyndte det at trække op nordfra. Vi kiggede ud mod Ganesh, 7427 m, og Manaslu, 8156 m, og vi kunne se, at der var uvejr i de høje bjerge.

Det var hen på aftenen, da vi satte os ind i messeteltet og gjorde os klar til suppe og griseøre (rejechips) – den altid værdsatte forret, når man er på telttrek i Nepal. Mens vi sad og bøvlede med at få stearin-

lysene til at stå op på tomme konservesdåser, begyndte det at ruske i teltet. Først lidt, så meget, så væltede der en teltstang. Jeg måtte ud og sætte den op igen, men tænkte, at det går nu nok. I løbet af 10 minutter befandt vi os i et regulært stormvejr. Vi løb sammenovre i vores sovetelt. Her sad vi en time og lænede os op af teltsiden, simpelthen for at holde teltet oprejst.

Ivalo tog sig af børnene; de var ikke begejstrede for larmen fra regn, vind og torden, men de fik læst historie i soveposerne og puttede sig tæt ind til Ivalo. Uvejret tog af i styrke efter en time, og så var der ikke sket andet, end at vi havde et vådt telt. Værre så det ud med Fies telt. Det lå simpelthen ned, det spritnye Outwell-telt, med carbonteltstænger der var flækket i småstykker. Lejren lignede ikke helt sig selv, køkkentelt og messetelt var væltet, alt var vådt, men af uransagelige årsager stod toilettet der stadigvæk, som om intet var hændt.

Øl, sodavand, is, Bob Marley og pizza – der er nu rart i Pokhara

Oven på stormen i Sele var det dejligt at komme til Pokhara – Nepals store turistby. Pokhara er lige en tand mere bekvemmelig, og man kan slappe af med en kold øl, mens man spejder ud over bjergene og Phewasøen. Skulle man på charterferie i Nepal, må dette være destinationen. Så fyldt godt op med øl, is, Bob Marley og pizza fortsatte turen med et tehustrek.

Jordskælvet den 25. april

-det skulle altså ikke stoppe os fra at ride på elefanter!

Efter tehustrekket, var det nu tid til at drage sydpå til Chitwan.

Inden vi tog til Nepal, havde vi fortalt vores børn lidt om, hvad vi skulle. Blandt andet at vi skulle ud at ride på elefanter. At vi havde planlagt det til at være sidst på turen, var lidt usmart, da vi noget ofte blev spurgt "er det i dag, vi skal ride på ele-

Homestay i Samari. Der var stor interesse fra landsbyens børn - vores børn manglede ikke legekamrater.

fant?” Men nu var det ved at være tid, vi skulle med privatminibus til Chitwan og bo på et lille hotel med egne elefanter lige op af Narayani-floden.

Vi kringledede os ud ad Pokharas trafik og videre sydpå langs Daudifloden. Vejen var bumlet og kringlet. Kort før vi mødte Trisulifloden for at dreje ind i den smalle dal, der skulle føre os sydpå via Narayanghat Highway, gik trafikken i stå. Intetanende tænkte vi, at der måtte være sket et uheld, hvilket ikke er usædvanligt.

Vores chauffør stak hovedet ud af vinduet for at spørge dem, der kom sydfra, om hvad der var sket. Her fik vi de første meldinger om, at der havde været et jordskælv. Trafikken begyndte langsomt at glide igen. Vi lagde i første omgang ikke så meget i jordskælvet, jeg havde før oplevet helt små jordskælv i Nepal, men ikke noget at skrive hjem om.

Som vi kom frem, bemærkede vi, at mange mennesker stod langs vejen med bekymrede blikke. Vi bemærkede også, at der lå klippestykker på vejen. Vi gjorde et stop ca. halvvejs gennem dalen, der til tider nærmest er en gigantisk kløft. Vi steg ud og fandt et toilet og overvejede, om vi kunne købe lidt at spise. Mens vi stod der ved en lille vejsidebod, kom det første efterskælv. Der var flere, der råbte op, og alle løb ud af deres huse. Vi fik lynhurtigt styr på børnene. Fie var faktisk lige gået på toilettet, da efterskælvet startede, og kom løbende op til bussen. Jeg fik kaldt på chaufføren. Min tanke var kun på at komme ind i minibussen og så ud af bjergene.

Jo længere sydpå vi kom, desto mere opmærksomme blev vi på jordskælvet omfang. Vi kom ud af Trisulidalen, og så var det tydeligt, at den var gal. Hundredevis af mennesker sad ude på markerne samlet i store grupper.

Vi kom faktisk uproblematisk til vores hotel i Chitwan. Her var stemningen ikke god. Et ungt

tysk par var chokeret; de havde oplevet de store rystelser. Og nyhederne var ved at komme ind: meldingerne lød på store ødelæggelser, og der blev varslet om et stort efterskælv.

Jordskælv er en underlig størrelse, man kan ikke løbe fra det eller bekæmpe det. Det er enorme kræfter, der slippes løs; kommer det - så kommer det. Man har to muligheder, man kan lade sig fylde med frygt over, hvad der kan komme til at ske, eller man kan sige til sig selv, at der alligevel ikke er noget, man kan gøre. Ikke andet end at sørge for ikke at få noget i hovedet, hvis der skulle komme flere skælv.

Det, at vi havde vores børn med midt i en krisesituation, betød, at vi ikke kunne tillade os at blive for meget revet med af ”hvad nu hvis”-stemningen. Faktisk fortsatte vi mest af alt, som om intet var hændt. Børnene skulle have mad, og vi skulle hen og se elefanterne. Det kan virke irrationelt bare at fortsætte på den måde. Men det er nok betegnende for forældre, at de griber til nogle udmærkede forsvarsmekanismer.

Langt værre var det for crewet på hotellet. Mange havde familie i Kathmandu og i bjergegnene i nord, Og de vidste ikke, hvad der var sket med deres familie. Mine tanker gik til mine egne venner og bekendte i Kathmandu og til dem på ekspedition i bjergene.

Vi havde ikke nogen strategi for denne situation, vi vidste ikke, hvad der var smartest at gøre. Efterskælvet blev ikke rigtig til noget. Hotellet åbnede igen, folk begyndte at arbejde. Der kom nogle små skælv. Skælv, der fik møblerne til at ryste lidt, det var det.

Natten var noget urolig – en familie fra Australien i huset ved siden af os valgte at sove udenfor. De to døtre i familien prøvede højlydt at få deres far ud af værelset, men han nægtede at sove ude. Vi sov indenfor i stueetagen. En myggenets-dør var det eneste, vi skulle åbne

for at komme ud på et åbent græsareal. Hotelcrewets hus var beskadiget efter det store skælv, og de sov alle ude. Vores teori var, at kom der et stort skælv, ville vi være ude i løbet af 3 sekunder. Vi sov faktisk fint, men blev dog vækket af et lille skælv kl. 5.00.

Næste dag var vi ude at bade i floden, da der kom et noget større skælv. Det var den mest ubehagelige oplevelse, jeg personligt havde. Pludseligt bølgede flodbunden op og ned, og jeg var ved at falde forover – jeg troede først, at jeg var svimmel. Aleksander og Elanor svømmede rundt på et oppusteligt underlag og mærkede ikke noget. Fie råbte ”kom op” inde fra bredden. Vi gik op af vandet under protester fra Aleksander og Elanor – vi var jo lige kommet ud at bade. Jeg sagde til dem, så roligt jeg kunne, ”det er, fordi jorden ryster lidt”.

Det er lidt som at være midt i det hele, men alligevel synes man langt væk

Vi manglede jo ikke noget. Det var en mærkelig følelse: af sorg over det, der var hændt, dårlig samvittighed over at holde ferie og glæde over ikke at være ramt, samtidig med at hele Nepal var i knæ.

At side i Chitwan og opleve jordskælvet på nært hold var slemt. Men den følelse, vi mest af alt var præget af, var det paradoksale i, at vi kunne sidde der og nyde en kold øl og underholde os med at ride på elefanter, alt imens tragedien udspillede sig andre steder i Nepal. Mange af de steder, vi lige havde været, var hårdt ramt. Blandt andet Kathmandu, den herlige landsby Samari, hvor de havde været så gæstfrie og byen Sele tæt ved epicenteret.

Retrospektivt er der også nogle andre tanker. Det kan være såsom, at vi var heldige, at vi ikke var på et hotel i Pokhara, måske på 5. sal, hvor man skulle løbe ud af bygningen, mens alt rystede. Det ville have været helt anderledes ubehageligt. Vi var

20 km fra epicenteret i en bus, da jordskælvet ramte – den bumlede vej og bussens affjedring gjorde, at vi ikke mærkede rystelserne. Vi var heldige ikke at blive ramt af klipper, der væltede ned på vejen.

Vi var heldige, men det var der mange, der ikke var

Beslutningen om at hjælpe var derfor åbenlys. Det var ærligt talt også vores måde at få det lidt bedre på. Vi startede med en Facebookindsamling, mens vi var i Chitwan – vi brugte pengene til mad, vand, medicin m.m., som vi tog med, da vi rejste tilbage til Kathmandu.

Efter vi kom hjem, besluttede vi os for at fortsætte vores indsamling med henblik på at genopbygge skolen i Samari. Skolen led store skader under jordskælvet. Vi har samlet ind ved at holde foredrag om at rejse med børn i Nepal – og pludseligt stå i et land ramt af et stort jordskælv.

Trods storm og jordskælv kom vi alle godt hjem. Vi rejste hjem via Kathmandu fem dage efter jordskælvet.

Jordskælvet var forfærdeligt, men midt i noget trist er der ofte noget smukt. Vi oplevede et folk, der stod sammen, et folk, der hurtigt genoptog hverdagen, et folk, der gav os en hånd og gjorde en masse ting, for at vi kunne have det godt trods situationen. Vi så et hav af frivillige nepalesere og udlændinge i Kathmandu hjælpe hinanden.

Se mere på: <https://www.facebook.com/helpsamari/>

Ole Andreassen er sygeplejerske og Nepal-entusiast. Herudover fungerer Ole som rejseleder for Kipling Travel.

Pludseligt var vi midt i et jordskælvrørt land, og en del af dem der havde mulighed for at hjælpe - her i samarbejde med Kipling Travel og PATA - hvor vi fik fordelt mad, vand, medicin m.m. til nogen af de hårdt ramte indbyggere i Kathmandu.

Vi valgte at se ødelæggelserne i Kathmandu, det var hårdt at se en by jeg holder så meget af - være så hårdt ramt. Folk flygtede nærmest ud af byen og ødelæggelserne var mange og behovet for hjælp var enormt.

Pludseligt begyndte flodbunden at bevæge sig og en af de mange efterskælv, afbrød vores lige påbegyndte bade tur.

Børn lider ingen nød på trekking - risengrød til morgenmad.

NEPAL - inside out

Nepal er ikke blot høje bjerge og barsk natur men også et kulturland med en historie, der strækker sig mange tusinde år tilbage. Foruden storslået natur og ældgammel kultur byder Nepal også på ayurveda og yoga – sundhed for krop og sjæl.

Himalayas smykkekrin har så meget at byde på og hos Grace Tours skræddersyr vi turene, så du får lige præcis de oplevelser, du drømmer om.

Vi giver gerne nogle gode, lokale rejsetips med på vejen!

Priser fra
15.400 kr
 for 13 dages vandring, natur og kultur.

Tlf. 33 117 117
www.gracetours.com

NEPAL

PARALLELE VIRKELIGHEDER
NEPALESISKE KUNSTNERE MELLEM
TRADITION OG GLOBALISERING
16. SEPTEMBER 2016 – 8. JANUAR 2017

MOMU – Moesgaard Museum, Moesgård Allé 15, 8270 Højbjerg

Udstillingen favner den overvældende visuelle kulturarv i Nepal, som kunstnerne hver især er inspireret af. Hver af de otte udvalgte nepalesiske kunstnere følger deres egne individuelle kreative sti mellem tradition og global eksponering til at udforske visioner om et mere retfærdigt samfund.

Mens nogle forsøger at udtrykke den desperate følelse af uretfærdighed og umenneskelige forhold i et land, hvor regeringen ikke tager tilstrækkeligt ansvar for folket, ser andre på gamle myter og spiritualitet.

Udstillingen, der er en del af CKUs landsdækkende kunstprogram IMAGES 16, præsenterer udvalgte værker af kunstnerne, og gennem filmiske portrætter skabt i Nepal i efteråret 2015 vises deres baggrund og kunstneriske visioner i relation til samfundet. De filmiske portrætter af kunstnerne er blevet realiseret med støtte fra Danidas Oplysningsbevilling.

Udstillere:

Sunil Sigdel – maler og performer.
Gopal Kalapremi Shrestha - billedhugger.
Tenzin Norbu - maler.
Hit Man Gurung – maler.
Sheelasha Rajbhandari - billedkunstner.
Mekh Limbu Sanjeev - fotograf.
Maharjan Jeewan Suwal – installationskunstner.

Sunil Sigdel

Gopal Kalapremi Shrestha

Tenzin Norbu

Program på Moesgaard Museum:

Lørdag 17. september kl. 14:00:

Sangeetha Thapa, kurator:

Who is the audience to the young voices in Nepal?

Onsdag 21. september kl. 19:00:

Sheelasha Rajbhandari, billedkunstner:

The community project Camp Hub – a post-earthquake on-site exhibition in the devastated Thulo Byasi in Bhaktapur.

Onsdag 19. oktober kl. 19:00:

Sunil Sigdel, vil udføre en performance i museets auditorium.

Derpå vil Sunil Sigdel and Gopal Kalapremi Shrestha møde publikum i auditoriet og diskutere emnet: The Role of an Artist in the Society.

Onsdag 28. december kl. 14:00:

Tenzin Norbu fortæller om sit arbejde med maleri og grafik - med rødder i traditionelt buddhistisk thangka-maleri i en moderne tid.

Yderligere oplysninger om udstillingen: Ditte Marie Seeberg, dms@moesgaardmuseum.dk

EN EVENTYRLIG KULTUR- OG NATURREJSE

En helt anderledes tur til Nepal med vægt på kultur, natur, eventyr, komfort og oplevelser i særklasse.

Se mere på www.lidvintravel.dk

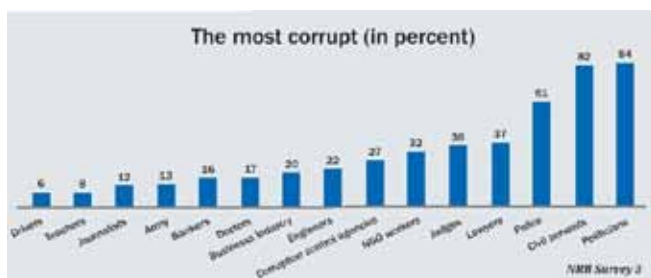

Lidvin Travel ApS
... en rejse ud over det sædvanlige

Ordrupvej 70 A, 2920 Charlottenlund +45-20 830 830

www.lidvintravel.dk

KORRUPTIONEN

Nagarik Research Bureau har spurgt 1.071 nepalesere i 32 af landets 75 distrikter om, hvilke fem erhvervsgrupper, de anser for mest korrupte. Politikere og embedsmænd topper listen, men også dommere og korruptionskontrolenheden (!) ligger højt. Når hæren ligger lavt på listen, skyldes det ifølge iagttagere, at befolkningen ikke har megen direkte kontakt med hæren. (República 26.1.2016)

På Transparency Internationals årlige index over de mindst korrupte lande ligger Nepal fortsat på en 130. plads – tæt på bunden.

ELEKTRISK KREMERING

Pashupati Area Development Trust (PADT) har efter fem års forbedringer åbnet for elektrisk kremering på Pashupati Aryaghat Area. En elektrisk kremering tager 55 minutter mod 5-6 timer for en brænde-kremering. Det elektriske kremeringsanlæg kan håndtere hele kremeringsbehovet på Pashupati Aryaghat Area på en gennemsnitlig dag, 40 døde.

Elektrisk kremering koster kun 3.000 rupees, mod 10.000 rupees for en brænde-kremering. "Elektrisk kremering er et stort skridt frem mod at holde Pashupati-området rent," udtaler Govinda Tandan fra PADT. Til de traditionelle kremeringer bruges der store mængder brænde hver eneste dag.

I løbet af den første måned er der allerede foretaget 510 elektriske kremeringer. (República 25.1.2016 og 23.2.2016)

NYE LOVE

Et lovforslag, der skal rette landets love, så de terminologisk er i overensstemmelse med den nye forfatning er blevet fremsat. Det indeholder ændringer til ikke mindre end 193 eksisterende love. Dette er dog ikke alt. Herudover skal der vedtages 138 andre love, som er krævet som følge af den nye forfatning. Det er planen, at dette arbejde skal fuldføres i løbet af 2016. (República 2.1.2016)

AFSKAFFELSE AF FATTIGDOM OG SULT I 2025

FNs landbrugs- og fødevarerorganisation, FAO, har sammen med Nepals regering fremlagt en national handlingsplan, der skal udradde sult i landet fra 2025. Planen blev fremlagt i Kathmandu af FAOs generalsekretær da Silva og premierminister Oli i fællesskab. Nepals landbrugsudviklingsminister fortalte samtidig, at dette passer godt sammen med en 27-punkts plan for at gøre landet selvforsynende med fødevarer.

FNs generalsekretær, Ban Ki-moon, lancerede i 2012 verdensudfordringen 'Zero Hunger Challenge', og det andet af FNs 17 nye udviklingsmål er netop 'Zero Hunger'. Den aktuelle plan er således på linje med disse andre initiativer. (República 15.3.2016)

RUM DOODLE

Et ikonisk sted findes ikke mere. Baren og restauranten Rum Doodle er lukket og bliver ikke genåbnet. Rum Doodle var opkaldt efter W.E. Bowmans humoristiske beretning om bestigningen af en top på 40.000½ fod (~ 12.192 meter!). På Rum Doodle var der gratis øl til alle, der havde besteget Everest. Måske var der efterhånden for mange, der fik gratis øl? Eller måske var det jordskælvet og det efterfølgende fald i turiststrømmen, der var skyld i lukningen. Det vides ikke. Rum Doodle var på alle vægge og lofter prydet af Yeti-fødder med navne på ekspeditionsdeltagere – en del var dog mere gags end reelle. På Rum Doodles seneste adresse blev de sidste sørgelige rester af Yeti-fødderne fundet i efteråret.

BØRNENES U-LANDSKALENDER 2015

Overskuddet fra salget af u-landskalenderen 2015 er opgjort til 3,5 mio. kr. Beløbet går videre til CARE Danmark og derfra videre til et projekt i Nepal, der gavner Himalayas bjergbørn og blandt andet skal være med til at sikre uddannelse og sund mad til børn i de fattige bjergdistrikter Bajura, Mugu og Humla i den vestlige del af landet. I tilknytning til u-landskalenderen deltog en række af Dansk-Nepalesisk Selskabs medlemmer som storytellere på landets folkeskoler.

BORGERKORT I NEPAL

Den Asiatiske Udviklingsbank har besluttet at give 800 mio. Rs. til udviklingen af et nationalt identifikationskort. Kortet skal indeholde biologiske og personlige oplysninger om indehaveren og skal bla. kunne bruges som sygesikringskort (men hvilken sikring er der af syge i Nepal???) og som valgkort. I første fase skal godt 100.000 kort deles ud, og inden for fem år skal alle have de nye ID-kort. (República 2.5.2016)

FORÅRETS VANDRETUR MED DANSK-NEPALESISK SELSKAB I AARHUS

Solen skinnede, og bøgen var sprunget ud - foråret fra sin aller-mest charmerende side. Et herligt selskab med 15 vandreglade fra nær og fjern mødtes ved Moesgaard Museum til en 10 km. veltillægt vandretur i Marselisborg Skovene syd for Aarhus. Også den allerførste tur for 19 år siden startede her.

Der blev vandret, hygget, snakket og de to sejeste - vores alderspræsidenter på 89 og 80 - førte an på store dele af turen. Madpakker i solen ved Ørnereden med udsigt over bugten til Samsø. Alle nød den skønne tur.

Næste tur starter ved Kalø Slotsruin søndag d. 18. september. Husk at sætte kryds i kalenderen.

ARRANGEMENT PÅ AMBASSADEN

Nepals ambassade i København afholdt den 23. april et arrangement i anledning af 1-års dagen for jordskælvet i Nepal. Mødets formål var at virke for flere turister til Nepal og at sprede budskabet om, at Nepal er sikkert at rejse i. Efter velkomst og et indlæg, der fremhævede, at de internationale medier fokuserede på det negative billede efter jordskælvet (man kunne tilføje, at det samme gælder nødhjælpsorganisationerne), fulgte præsentationen af en video, "Nepal: Mountain Music". Næste taler var førstesekretær Ram Kaji Khadkha, der berettede om alle de gode turistmål, som man bør besøge i Nepal, og turismens betydning for Nepals økonomi, ikke mindst nu. Sidste taler var ambassadør Mukti Nath Bhatta, der bl.a. fremhævede, at National Reconstruction Authority nu er etableret og er gået i gang med sit arbejde. Han udtalte håb om, at de støtte-tilsagn, der blev givet under donorkonferencen, vil blive udmøntet til glæde for dem, der blev ramt af naturkatastrofen.

Som traditionen byder, blev der afsluttet med folkedans og nepalesisk buffet.

BØRNEÆGTESKABER

Aldersgrænsen for indgåelse af ægteskab i Nepal er 20 år for både mænd og kvinder. Børneægteskaber blev forbudt ved lov i 1963. Men som med så meget andet i Nepal er loven én ting og virkeligheden en anden. I aldersgruppen 17-18 år er ikke mindre en 30 % af pigerne gift! Og selv for gruppen under 15 år er der 1,1 % af pigerne, der er gift ifølge Central Bureau of Statistics. Man kan selvfølgelig være glædeligt overrasket over, at der er 70 % ugifte piger på 18 år, selv om målet ikke er målet endnu. Nu siger regeringen, at der skal gøres noget ved det. Det skal have en ende. Men der er ingen grund til at handle overilet, så planen er, at børneægteskaber skal være afskaffet i 2030. (República 24.3.2016)

BEING MORE ORGANIZED

En note i República 27.2.2016, som nepalesere (og måske også andre) kunne have glæde af.

NEPALS TERAI-REGION

Af Knud Olander

Foto: Claus Andreasen

Nepals Terai-region er sjældent i fokus, når der holdes foredrag eller skrives bøger om Nepal. Det er bjergene, der fascinerer, og det er forståeligt nok. Lige bortset fra naturparkerne i Chitwan og Bardiya, Inderterais dale og Buddhas fødested i Lumbini, er der ikke meget, som umiddelbart lokker turisten til Terai. Det flade landskab, det varme fugtige klima med temperaturer i sommermånederne på over 40 grader, støvede landsbyer og kaotiske, ucharmerende og tætbefolkede distriktsbyer bygget i beton, er ikke noget, der sælger i turistbrochurerne. Men ca. 50 % af Nepals 26 millioner store befolkning lever, ifølge 2011-folketællingen, i de 23 distrikter langs grænsen til Indien. Sådan har det ikke altid været. Helt op til midten af det 20. århundrede var Terai et tyndt befolket område af Nepal, hovedsageligt domineret af skov og befolket af oprindelige stammefolk. Området har siden været en smeltedigel af oprindelige folk og indvandrere både fra Nepals bjergegne og fra de nærliggende nordindiske stater syd for Nepal, især Bengalen, Bihar og Uttar Pradesh.

Set i lyset af den aktuelle politiske situation, der blev beskrevet i sidste nummer af Nepal Vision og de senere års politiske udvikling, kan der være god grund til at beskæftige sig med Terais historie og demografiske udvikling. Madeshi-aktivisters (hindukastegrupper, som historisk er indvandret fra Indien) nyligt afblæste seks måneder lange blokade af grænseovergangene for varetransport fra Indien i protest mod den i september 2015 vedtagne forfatning vil have langtrækkende økonomiske og politiske konsekvenser for landets i forvejen skrøbelige økonomi og politiske institutioner. Protesterne mod forfatningen har været båret af, at store dele af befolkningen i Terai føler, at de tre store partier Nepali Congress (NC), Unified Marxists-Leninists (UML) og Communist Party of Nepal

- Maoists CPN(M), der står bag forfatningsvedtagelsen, har ignoreret en række af deres vigtige krav og ikke givet dem den indflydelse og respekt, som deres antal og historie berettiger dem til.

Medlemmerne af landets politiske elite, toppen af bureaukratiet og hæren er traditionelt kommet fra det centrale og vestlige højland, hvorfra de har domineret det politiske, økonomiske, sociale og kulturelle liv. Befolkningerne i det østlige centrale højland, i Himalaya og i Terai-regionen spillede en underordnet rolle. Det er ved at ændre sig nu, hvilket konflikten mellem befolkningsgrupper i Terai og regeringen i Kathmandu er udtryk for, og som denne artikel vil forsøge at give lidt historiske baggrundsinformationer om.

Terai-regionen i den føderale struktur

Terai udgør ca. 30 % af Nepals areal og udgør Gangesslettens nordlige del. Topografisk kan området deles op i Yder- og Inderterai. Inderterai – der er noget kuperet – dækker 10 % og omfatter de store dale i distrikterne Surketh, Dang, Chitwan, Makwanpur, Sindhuli og Udayapur, som ligger omgivet af de lave bjergkæder ved foden af Himalaya: Siwalik, Churia og Mahabharat. Yderterai – der er mere fladt – udgør 20 % og dækker området fra foden af de førnævnte bjerge ned til den indiske grænse fra øst til vest, dvs. distrikterne Kanchanpur, Kailali, Bardiya og Banke i vest, Kapivastu, Rupandehi og Nawalparasi i den centrale region og distrikterne Parsa, Bara, Rautahat, Sarlahi, Mohatari, Dhnanusha, Siraha, Saptari,

Sunsari, Morang og Jhapa i øst. I daglig tale og i den politiske debat omfatter Terai imidlertid kun de 20 sydligste distrikter, der alle grænser op til Indien, dvs. ovennævnte minus Makwanpur, Sindhuli, og Udayapur. Det er de 20 distrikter, som madeshi- og tharu-aktivisterne ønsker skal udgøre to selvstyrende Terai-provinser i den kommende føderale stat - Madesh i øst og Tharuwan i vest. I forhold til den nye forfatning mangler der således Kanchanpur og Kailali i vest og Sunsari, Morang og Jhapa i øst. Nepals landegrænse mod syd

Dor Bahador Bista skriver i sin bog "Fatalism and Development" fra 1991, at der eksisterede kongedømmer i Terai allerede før vor tidsregning. Lumbini, Kapilvastu og Devdaha og Janakpur nævnes som vigtige

ge historiske steder. Lumbini og Kapilvastu var forbundet med Buddha og som sådan vigtige buddhistiske centre. Ifølge Bista blev kongedømmerne affolket pga. sygdom i befolkningerne, og området blev dækket af skov. Senere bliver Simaraung-har grundlagt i nærheden af Janakpur som ny hovedstad for Maithilikongedømmet. Men byen bliver i det 14. århundrede indtaget og ødelagt af muslimske hære, og skoven tager atter over. Efter alt at dømmene bliver området først igen befolket i større stil i slutningen af det 18. århundrede efter dannelsen af kongeriget Nepal i 1769.

Nepals grænser til Indien blev imidlertid først lagt endeligt fast i slutningen af 1800-tallet, nærmere bestemt 1860. Historisk havde grænserne indtil da været flydende og præget

af konflikter, først mellem de talrige små fyrstedømmer i Nepal på den ene side og indiske maharajaer i det nuværende Vestbengalen, Bihar og Uttar Pradesh på den anden, og senere mellem kongedømmet Nepal og Britisk Indien. Et indviklet net af aftaler mellem de forskellige fyrstedømmer om retten til at beskatte og sætte betingelserne for dyrkning af jorden i Terai var blevet arvet af de to nye magter - Nepal og Britisk Indien - og især briterne var utilfredse med den eksisterende orden. De ville have en regulær identificérbar grænse etableret for at komme konflikterne til livs, samtidig med at de én gang for alle ønskede at få sat en stopper for Nepals ekspansionstrang.

Nepal strakte sig i begyndelse af 1800-tallet fra Bhutan i øst

til Himachal Pradesh i vest, dvs. langt ind i det nuværende Indien. Den anglo-nepalesiske krig (1814-16) løste briternes problem - en fredstraktat blev underskrevet i Sugauli i 1816, som reducerede Nepal med 1/3 og gjorde Nepal til en engelsk lydstat, uden egen udenrigs- og forsvarspolitik og med en tvungen engelsk repræsentation i Kathmandu. Den vestlige del af det nuværende Terai måtte Nepal også afstå, men allerede i 1860 vendte området tilbage til Nepal som følge af den afgørende militære assistance, som den nepalesiske hær ydede til briterne ved bekæmpelsen af det indiske Sepoy-oprør i 1857. Militærinterventionen til fordel for briterne var sket på foranledning af Jung Bahadur Rana, som havde taget magten i 1846, reduceret kongen til en marionet og grundlagt et fami-

liedynasti, som kom til at vare i hundrede år frem til 1951. Han havde indset, at et venskabeligt forhold til Britisk Indien var en nødvendighed, hvis Nepal skulle have en chance for at overleve som selvstændig stat, og at den militære assistance var den pris, der skulle betales for at opnå det. Den umiddelbare belønning fra Britisk Indien kom i form af en personlig gave til Jung Bahadur og hans familie, nemlig tilbageleveringen af Vestterai. Det skete i 1860. Først senere (i 1923) blev Jung Bahadurs egentlige politiske mål opfyldt i en traktat, hvor Storbritannien anerkendte Nepal som et suverænt og uafhængigt land. Betingelsen var, at Nepal forpligtede sig til at konsultere Britisk Indien i alle udenrigs- og forsvarspolitiske spørgsmål. Nepal blev sammen med de andre Himalaya-

Foto: John Ehbrecht

småstater, Sikkim og Bhutan, af briterne anset for at være af stor geostrategisk interesse som bolværk mod en mulig russisk invasion via Tibet.

Terai bliver en del af Nepal

I slutningen af det 19. århundrede var Terai et tyndt befolket område dækket med skov. Der var dog små befolkningscentre i den centrale og østlige del, hovedsageligt befolket af tharuer, et folk, som er omtalt i skriftlige beretninger helt tilbage fra det 11. århundrede. Det kan derfor fastslås, at de har levet i Terai i mindst 1.000 år og sandsynligvis meget længere. Tharuerne selv betragter sig som Terais oprindelige befolkning, hvilket sandsynliggøres af, at de har udviklet en resistens mod malaria. Malaria var udbredt i hele Terai-regionen før 1950 og gjorde det umuligt for andre befolkningsgrupper at bosætte sig permanent dér. Kun i vintermånederne var det nogenlunde sikkert for andre at færdes i området.

Efter Nepals samling i 1769, blev det vigtigt for det nye kongedømme at få stadfæstet dets overhøjhed i Terai-bæltet og få udnyttet regionens ressourcer (planteolie, ris, bomuld, jute, sukkerrør, tobak, tømmer, elfenben og andre skovprodukter) for at få finansieret den fortsatte militære ekspansion og den politiske elites luksusliv og paladsbyggeri. Kongens anstrengelser rettede sig især mod den østlige del, som var den mest frugtbare og beboelige; Vestterai (med undtagelse af Inder-Terai) var på det tids-

punkt dækket af tæt og uigennemtrængelig skov. Uopdyrket land og uberørte skovområder blev tildelt civile og militære myndighedspersoner, medlemmer af aristokratiet og tidligere ledere af nu svundne fyrstedømmer til personlig ejendom.

Eliten tilhørte højkastegrupperne - brahminere, chettrier og takurier - og den blev sammen med staten, dvs. kongen og Rana-familien, de største jordejere i Terai. Jorden blev dyrket på leje- eller fæstebasis af bønder i et feudalt forhold, hvor jordejerne egenmægtigt bestemte betingelserne. Et system, som man endnu i dag kan se spor efter i Terai bl.a. i form af gældsslaveri og småbønder, som bliver snydt for deres lovmæssige rettigheder af dem, der ejer den jord, de dyrker.

Imidlertid viste det sig umuligt at få nepalesiske bjergbønder til at bosætte sig i den østlige del af Terai. Dels på grund af klimaet og malariafare, men endnu mere fordi de havde fået nok af at skulle finansiere Gorkhakongen Prithvi Narayan Shahs militære kampe. For at undslippe de øgede skattebyrder og det omsiggribende tvangsarbejde valgte mange at emigrere til de nærliggende bjergområder i Indien, hvor forholdene var bedre.

I stedet forsøgte kongen at lokke indiske bønder til Terai, hvilket han havde større succes med. I årene 1769, 1770 og 1791 havde der været hungersnød i Bengalen og Bihar, og det fik mange af bønderne dér

til at opgive deres jord og emigrere til nye egne, hvor vilkårene var bedre for overlevelse. I et dekret fra 1798 lovede den nepalesiske konge skattefritagelse i to år og andre privilegier til indiske og nepalesiske bønder, der ønskede at slå sig ned i Saptari, Mahottari, Bara, Parsa, Rautahat and Morang i det østlige Terai. Det blev starten på en fortsat indvandring af indiske bønder fra Gangessletten.

Senere indså også Jung Bahadur Rana, at Terai kun kunne opdyrkes ved immigration af bønder fra Indien. Han udsendte derfor et lovdekret, som gav tilladelse til at sælge jord til udlændinge bosiddende i Nepal. Det blev starten på en større indvandring fra Bihar og Uttar Pradesh, hvor befolkningspresset på områdernes naturressourcer allerede dengang var stort. Senere i 1923 blev Terai åbnet op for indiske handelshuse og investorer, og en række større industrivirksomheder blev etableret i 1930'erne og 1940'erne under Rana-styret. Det var Biratnagar Jute Mills i 1936, Raghupati Jute Mill i 1946, Morang Cotton Mill i 1942, Morang Sugar Mill i 1947, Joodha Match Factory i Birgunj i 1938, Nepal Plywood and Babin Company i Biratnagar i 1943 og Nepal Churot (cigaret) Company i 1947. Med deres etablering kom en ny bølge af indvandring fra Indien. Denne gang af entreprenører og af faglærte og semifaglærte arbejdere, hvoraf mange senere valgte at bosætte sig permanent i Terai og blive nepalesiske statsborgere. De muligheder

indenfor landbrug, industri og handel, som bosætning i Terai kunne tilbyde, appellerede således mere til Indiens end til Nepals egen befolkning.

Migrationen fra de nordlige indiske stater aftog først omkring 1950 med Rana-styrets fald og det nye styres ønske om at begrænse indvandringen. Indtil da havde indvandringen primært foregået i Østterai. Resten af Terai var stadig dækket af tæt skov og hovedsageligt beboet af tharuer, som praktiserede svedjebrug som dyrkningsform suppleret med jagt og indsamling af bær.

De nepalesiske bjergbønder foretrak bjergene og udvandrede i stedet til Darjeeling, Sikkim og Bhutan i øst og Kumaon og Garhwal i vest. En medvirkende faktor var, at allerede fra 1816 begyndte Britisk Indien at rekruttere nepalesiske bjergfolk (Gurung og Magar) til Gorkha-regimenter i den britiske hær i både i Indien og andre steder på kloden. Alene under de to verdenskrige drejede det sig om mere end hundredtusinde unge mænd.

Gorkha-regimenterne blev så populære, at briterne også ønskede at fastholde soldaterne og deres familier efter endt tjeneste. De blev tilbudt jord på favorable vilkår. Ofte var det i nærheden af englændernes beboelsesområder med det formål at sikre et venligsindet nabolag i takt med at modstanden voksede mod det britiske imperium. Det førte til etablering af nepalesiske bosættelses-

enklaver, som igen tiltrak nye immigranter fra bjerglandsbyerne hjemme i Nepal.

Udviklingen vender omkring 1950

Udviklingen vendte i anden halvdel af det 20. århundrede med igangsættelse af store statsligt initierede og donor-sponsorerede bosættelses- og malariabekæmpelsesprogrammer i 1950'erne og 60'erne. Bosætning i Terai blev attraktiv for bjergbefolkningen, men da var allerede store områder af den mest frugtbare jord i Øst-terai enten ejet eller dyrket af indiske immigranter - kun marginale jorde nord for Terai i Bhabar-regionen, skovområder i Jhapa og områder i det vestligste Terai var tilgængelige for bjergfolkene.

Efterspørgslen efter indisk arbejdskraft i Terai fortsatte imidlertid. Mange landbrugsjendomme i Terai omfattede store landområder ejet af den politiske elite omkring kongen og Ranaerne, der holdt til i Kathmandu. Indiske landarbejdere, som var vant til det varme klima og var billigere og lettere at skille sig af med igen, blev foretrukket af jordbesidderne frem for nepalesiske bønder og landarbejdere. Omkring 1950 var Terai tættere forbundet til Indien end resten af Nepal. Vej- og kommunikationsnettet i Nepal var meget begrænset. Helt op til begyndelsen af 1990'erne måtte man, når man skulle til Nepals vestligste distrikter i bil eller bus om foråret, og floderne

ikke kunne forceres pga. smeltvandet, køre via Indien for at nå dem.

I 1951 blev Rana-regimet væltet af en koalition bestående af kongen og de hidtidige forbudte politiske partier med hjælp fra det nye uafhængige Indien. Formålet var at etablere et konstitutionelt monarki med et folkevalgt parlament. Det blev starten på Nepals første forsøg på at etablere en demokratisk styreform. Forsøget varede indtil 1960, da kong Mahendra, støttet af hæren, opløste parlamentet, forbød de politiske partier og satte deres ledere i fængsel. Det var en periode præget af politisk uro, men også med nye initiativer med henblik på at forbedre den almindelige landbefolknings situation. Der blev igangsat store bosættelsesprogrammer i Terai for at afhjælpe befolkningspresset i bjergområderne, og to store programinitiativer skilte sig ud. Det ene var et omfattende malariaudryddelsesprogram fra 1958, som fik støtte af USAid og WHO. Det andet var "Rapti development Project" fra 1955, som fik støtte fra USAid, og som havde til formål at sikre en stabil fødevarerforsyning til Kathmandu ved at fremme bosættelse af nepalesiske bjergbønder i Terai.

Især udryddelsen af malaria satte gang i migrationsstrømmen af folk fra bjergene ned til lavlandet. Regeringen var uforberedt på antallet af migranter, som langt oversteg bosættelsesprogrammernes

kapacitet. Migranterne begyndte spontant selv at rydde skoven for træer, og selv om nye områder blev inddraget til bosættelser, fortsatte regeringen med at undervurdere presset på naturressourcerne i bjergene og behovet for dyrkbar jord. Antallet af illegale bosættelser steg voldsomt og førte til ukontrolleret rydning af store skovområder. De illegale bosættelser omfattede både indenlandske migranter fra bjergene og indiske migranter fra de nordindiske stater, hvor befolkningspresset var endnu større. Som følge af indvandringen blev tharuerne, regionens oprindelige befolkning, tvunget væk fra deres traditionelle land- og skovområder.

Efter 1960 var der heller ikke politisk vilje til at standse de illegale bosættelser. Kong Mahendra havde brug for al den støtte, han kunne få til sit nye såkaldte partiløse demokrati, Panchayat, der koncentrerede magten hos kongen og hans udvalgte paladsrådgivere i Kathmandu. Kongen havde brug for folkets støtte, og uro i Terai blandt den omfattende og indflydelsesrige gruppe af bosættere passede derfor ikke ind i hans planer.

Indiske migranter var af samme årsag ikke så velkomne som tidligere. Mahendra så indisk indflydelse som en trussel mod hans nye autokratiske styre. Han havde i frisk erindring, at Nepali Congress' aktivister og kommunister blev støttet af deres indiske partifæller, og at

de havde været aktive, specielt i Terai, i bekæmpelsen af Rana-styret. Mange af dem havde senere bosat sig dér. Den indiske premierminister Jawarhalal Nehru havde da også protesteret kraftigt mod opløsningen af parlamentet og arrestationen af lederne af de parlamentariske partier.

For at dæmme op for den indiske indflydelse igangsatte centralregeringen i Kathmandu en nepaliseringskampagne. Nepali blev i 1962 gjort til det eneste officielle sprog - undervisning på hindi og andre sprog blev forbudt, og det blev bestemt, at al offentlig kommunikation og undervisning skulle foregå på nepali. I 1965 blev programmer på sprogene hindi og newari fjernet fra det statslige radiomonopol. Resultatet blev, at store dele af befolkningen følte sig tilsidesat og marginaliseret af den nepalesiske stat. I Terai gjaldt det især de store grupper af hindi-, maithili-, bhojpuri-, awadhi- og tharutalende.

Den åbne grænse

I 1950 - kun tre måneder før Rana-styret blev væltet - underskrev Nepal en freds- og venskabstraktat med Indien, som bl.a. sikrede fri bevægelighed af mennesker og varer over grænsen. Traktaten, som stadig er gældende, bestemte, at begge landes statsborgere frit kan bosætte sig i og arbejde i begge lande. Dog med den begrænsning, at indere i Nepal ikke må eje jord og heller ikke tillades ansættelser i regerings-

institutioner og offentlige tjenester, hvad nepalesere i Indien derimod godt må. Disse to begrænsninger har gjort livet besværligt for indiske migranter, der har slået sig permanent ned i Nepal, især når det sammenholdes med, at betingelserne for at opnå nepalesisk statsborgerskab efterfølgende også er blevet strammet.

Den åbne grænse, sammenholdt med landets svage politiske og administrative infrastruktur, har haft som konsekvens, at den nepalesiske regering ikke har vidst, hvor mange inderne der reelt var bosat i landet. Da den indiske udenrigsminister i det indiske parlament 24. juli 1980 hævdede, at der skulle være 3,8 millioner mennesker af indisk oprindelse i Nepal, og at omkring 2,3 millioner allerede havde fået statsborgerskab i Nepal, skabte det stor opstandelse i Kathmandu. Panchayat-styret

så den indiske migration som en trussel mod Nepals integritet og selvstændighed. Frygten var, at Nepal skulle komme til at lide samme skæbne som Sikkim, der var blevet indlemmet i den indiske union i 1975, efter at et flertal havde stemt for det ved en folkeafstemning. Set med nepalesiske briller var resultatet af folkeafstemningen forårsaget af en massiv indisk indvandring til Sikkim.

Senere - i 1987 - fik frygten ny næring, da Indien sendte tropper til Sri Lanka i et forsøg at mægle i borgerkrigen mellem tamiler og singhalesere. Panchayat-regimet valgte at svare ved at føre en nationalistisk politik og undertrykke forskelle i kultur og sprog. I de herskende lag blev der set med mistro på madeshi-befolkningen, som nærmest blev betragtet som en slags femte kolonne. Det gav sig udslag i forbud mod ansættelser i stat, hær og politi, og

i at man sørgede for, at Terai som region var politisk underrepræsenteret i landets politiske organer.

Betingelserne for at opnå statsborgerskab i Nepal blev også strammet. Ansøgere skulle nu blandt andet kunne dokumentere, at de var nepalesiske efterkommere og kunne tale nepali. Stramninger madhesi-befolkningen oplevede som uretfærdige, specielt når de kunne se, at indere af nepalesisk afstamning, fordrevne fra Darjeeling, Assam, Nagarland, Mizoram og Sikkim uden problemer kunne få nepalesisk statsborgerskab og få anvist landbrugsjord i Terai. Endelig blev det også foreslået, at indiske statsborgere skulle have opholdstilladelse for at kunne arbejde i Nepal. Et krav, som i øvrigt også bliver fremført i den politiske debat i Nepal anno 2016. Imidlertid var det nepalesiske styre ude i en vanskelig

balancegang, da migrationsstrømmen også gik den anden vej - fra Nepal til Indien. Sæsonarbejde i Indien har gennem tiderne været de fattiges mulighed for at skaffe sig ekstra indtægter, og mange nepalesere har med tiden valgt at slå sig permanent ned i Indien som omtalt ovenfor.

Befolkningssammensætningen i Terai

Omkring 1960 var en overvejende majoritet af Terai-befolkningen indisk i sprog og kultur. Den bestod af de oprindelige folk i området, som, bortset fra tharuerne, i århundreder havde bevæget sig på kryds og tværs i den nordlige Gangesslette og havde tætte familieforbindelser til landsbyer på begge sider af grænsen. I den østlige del var en stor og maithili-talende befolkning efterkommere af indvandrere fra Bihar, og i de midt-vestlige Terai-distrikter Nawalparasi, Kapilvastu og Ru-

Foto: John Ehbrecht

pendenhi talte mere end 85 % af befolkningen Awadhi i 1961. Det var folk af alle professioner - bønder og landarbejdere, lærere, håndværkere og entreprenører samt høj- og kasteløse hinduer og muslimer, der som tidligere nævnt havde taget imod skiftende nepalesiske regeringers opfordringer til at bosætte sig i Terai.

Migrationen i forbindelse med de store bosættelsesprogrammer i Panchayat-perioden ændrede imidlertid befolkningssammensætningen markant i Terai, især i den vestlige del. Jordtildelingsprogrammerne favoriserede især Panchayat-systemets støtter, dvs. højkastehinduer fra højlandet, på bekostning af især tharuerne og efterkommerne af indiske indvandrere. I starten af 1950'erne boede ca. 65 % af befolkningen i bjergområderne, mens henholdsvis 30 % og 5 % holdt til i Terai og Inderterai. Fire årtier senere i 1991 var bjergområdernes andel faldet til ca. 48 %, og Terais og Inderterais andele var steget til henholdsvis 43 % og 9 %. I samme periode steg befolkningstallet med 10 mio. fra ca. 8 til 18 mio.; halvdelen af stigningen skete i Terai.

I dag bor 50 % af befolkningen i Terai, og i de 20 sydligste distrikter, som grænser op til Indien, udgør bjergbefolkningen (Chhetri, Hill-Brahmin, Magar, Tamang, Newar, Kami, Rai, Gurung, Damai/Dholi, Thakuli, Limbu, Sarki) samlet ca. 34 %, men med store variationer fra øst til vest. Bjergbefolkningens andel stiger, når man bevæger sig igennem Nepals forskellige "Development Regions". Fra 37 % i Eastern Region, 22 % i Central Region, 40 % i Western Region, 45 % i Mid-Western Region og 59 % i Far-Western Region. Befolkningssammensætningen afspejler sig også i de sprog, der tales. Ifølge den seneste folketælling i 2011 har 26 % nepali som modersmål, mens maithili følger lige efter med 22 %, bhojpuri med 12 %, og tharu med 11 % som de største sproggrupper. Maithili og bhojpuri er især domi-

nerende i Østterai og tharu i vest. Maithili og bhojpuri blev tidligere betragtet som dialekter af hindi, men er i dag anerkendt som selvstændige sprog i Nepal. Tallene viser tydeligt resultatet af de sidste 50-60 års interne nord-syd migrationsbevægelser, hvor ca. 1/3 af befolkningen i Terai nu udgøres af bjergfolk af forskellig kaste- og etnisk baggrund. Madesh-aktivisternes krav om rene Terai-provinser finder derfor ikke støtte blandt alle Terais befolkningsgrupper.

Kravet om regional selvbestemmelse

Kravet om regional selvbestemmelse blev formuleret allerede i 1959 af Terai Congress, da det stillede op til det første demokratiske valg i Nepals historie samme år, uden dog at få nogen valgt. Året efter, i 1960, kortsluttede kong Mahendra den politiske proces ved at forbyde de politiske partier samt politisk agitation baseret på etnicitet og region. Først i 1990 i forbindelse Nepals andet forsøg med demokrati dannes et Terai-baseret parti, Nepal Sadbhavana Party (NSP). Partidannelsen accepteres af myndighederne, selvom forbuddet mod etnisk og regionalt baserede partier formelt set stadig bestod. På NSPs program var en lettelse af betingelserne for at få statsborgerskab, hindi som nationalt sprog på linje med nepali, ansættelseskvoter for madhesier i regeringsinstitutioner og hæren og en føderal opdeling af landet med Terai som én samlet provins. Partiet opnåede dog kun beskedent tilslutning ved valgene i 1991 og 1999 med henholdsvis 6 og 5 pladser ud af 205 i det daværende parlament.

I anden halvdel af 90'erne vokser befolkningens utilfredshed imidlertid med de politiske partier, og forskellige etniske grupper begynder at organisere sig efter etniske skillelinjer for at gøre op med hundreder af års hinduisering af deres kulturer og med underrepræsentation i landets politiske og økonomiske liv. Det er bl.a. i den periode at Nepal Federa-

tion of Nationalities dannes for at forene de forskellige etniske grupper i en fælles kamp mod de såkaldte bjerg- eller "pahadi" højkastehinduers dominans i samfundslivet. En udvikling, som inspirerede den politiske elite blandt de indiske efterkommere i Terai til at starte en lignende bevægelse for madeshi-befolkningen. Hovedkravet var en samlet Madesh-provins med udbredt selvbestemmelse inden for en føderal statsstruktur.

Madeshi Janaadhikari Forum (Forum for madeshi-befolkningens rettigheder - MJF) blev dannet i 1997. Den var oprindeligt et akademisk diskussionsforum, men udviklede sig i mere radikal retning i løbet af den 10 år lange borgerkrigsperiode, der startede i 1996. Mange af medlemmerne inklusive deres formand, Upendra Yadav, gik aktivt med maoisterne eller sympatiserede med dem. Maoisterne appellerede i løbet af borgerkrigen til de mange utilfredse etniske og regionale grupperinger ved at love dem selvbestemmelse i en ny føderal statsstruktur, når de havde vundet magten. De inddelte symbolsk landet i ni provinser - seks hjemlande defineredes for Magars, Kirats, Newars, Tamangs, Gurungs og Tharus, mens tre af provinserne, Madhes, Bheri-Karnali og Seti-Mahakali, var regionalt definerede. Et skridt som vakte genklang hos mange unge med etnisk baggrund og indiske efterkommere i Terais lavland.

I Terai voksede støtten fra tharuerne i vest, og i Østterai begyndte aktivister, som Upendra Yadav, at definere en speciel madhesi-nationalitet bestående af alle kastehinduer af indisk oprindelse. En udvikling som vakte modstand blandt tharuerne i Vestterai, som ikke betragtede sig som madeshis, men som et folk med egen kultur og sprog, og som derfor ikke ønskede at blive indlemmet i en Madesh-provins. I stedet ønskede de oprettelsen af en Tharuwan-provins med særrettigheder for tharuer i en overgangsperiode.

Den midlertidige forfatning i 2007, som var resultatet af fredsforhandlingen mellem regeringen og de maoistiske oprørere, indeholdt i første omgang ingen bestemmelse om indførelsen af en føderal stat. Heller ikke MJF's krav om større politisk repræsentation for Terai i den kommende forfatningsgivende forsamling var medtaget. I protest brændte MJF's leder Upendra Yadav forfatningen ved en demonstration i Kathmandu, hvorefter han blev fængslet for handlingen. Regeringen undlod at løslade ham efterfølgende, hvilket eskalerede en i forvejen anspændt situation.

En måned tidligere i 2007 var en strejke mod den midlertidige forfatning i Nepalgunj i Vestterai etableret af Nepal Sadbhavana Party endt i voldsomme kampe mellem demonstranter og grupper af bjergfolk tilknyttet partierne bag vedtagelsen af forfatningen. Politiet havde slået hårdt ned på demonstranterne, og vreden i området mod "Pahadi-styret" i Kathmandu var stigende. Gnisten, der antændte bålet, var drabet på en ung blokadevagt i Sihara. Han blev skudt af en maoistleder, som prøvede at forcere blokaden. Hændelsen satte hele Terai-regionen i brand. Madeshi- og tharugrupper opsparede frustration fik frit løb både mod maoisterne og regeringens repræsentanter og centralstyningen fra Kathmandu i det hele taget. Volden kulminerede senere på året i marts, da en konfrontation mellem MJF-aktivister og maoister førte til, at 26 maoister blev dræbt i Rautahat - en hændelse, som kunne have kulde sejlet fredsprocessen, hvis maoisterne havde gengældt drabene, hvilket de undlod.

Den NC-ledede regering valgte at undertrykke demonstrationerne og strejkerne ved at sætte politiet ind. Politiet gik igen hårdhændet til værks og holdt sig ikke tilbage fra at skyde med skarpt for at skræmme demonstranterne væk. I alt blev 24 deltagere og tilskuere dræbt af politiets skyderier, og

ofrene kom fra mange af Terais forskellige befolkningsgrupper: højkaste-hinduer, yadaver, tharuer, muslimer, dalitter og andre.

På tværs af kaste, religion og etnisk tilhørsforhold forenedes de forskellige befolkningsgrupper i sorgen og vreden over drabene og politiets voldsomme fremfærd, og sammenholdet styrkedes i kampen mod hvad der opfattedes som "pahadi"-regeringen i Kathmandu.

Etnisk betinget vold blussede også op, især i Østterai. Madeshi-huse blev sat i brand i områder, hvor bjergfolk dominerede, hovedsageligt i byerne langs øst-vest hovedvejen, og madeshi-aktivister gjorde det samme mod bjergfolks huse i landområder, hvor de udgjorde flertallet.

Presset mod regeringen voksede, og i februar 2007 gav den efter og accepterede med støtte fra UML og CPN(M) at ændre forfatningen, så det stod klart, at målet var at etablere en

føderal stat med selvstyrende provinser, at ændre valgloven, så Terai blev repræsenteret i forhold til befolkningstallet, og at udstedelse af statsborgerskabsbeviser skulle genoptages.

Senere i foråret 2008 genoptog madeshi-bevægelsen aktionerne, dels for at styrke madeshipartierne op til det kommende valg i april, og dels for at konkretisere 2007-kravene i en ny aftale med NC-regeringen. Det lykkedes i løbet af få uger for de tre partier, samlet i United Democratic Madhesi Front (UDMF), at indgå en aftale med NCs premierminister, G.P. Koirali. En aftale, som endnu engang forpligtede regeringen på etableringen af en føderal statsstruktur og dannelsen af én Madesh-stat bestående af samtlige distrikter i Terai-regionen, en ændring af valgloven, så regionale partier kunne opstille til nationale valg, og sikring af forholdsmæssig repræsentation for alle samfundsmæssige grupper ved ansættelser i staten, sikkerhedsstyrkerne og hæren.

Valget til den forfatningsgivende forsamling i 2008 blev en succes for madeshi-partierne, som tilsammen fik 83 valgt. Medregnet kandidater fra de nationale partier gav det i alt 200 repræsentanter fra Terai ud af 601 pladser i den nye forfatningsgivende forsamling. Aldrig før havde regionen været bedre repræsenteret. Imidlertid lykkedes det ikke partierne repræsenteret i den forfatningsgivende forsamling at blive enige om en ny forfatning inden for den fastsatte tidsfrist. Et afgørende stridspunkt var antallet af stater og deres grænser. I 2012 valgte Madeshi-partiernes ledere at indgå i et forlig med NC, UML og CPN(M) om 11 provinser og om nedsættelse af en kommission, der skulle fastlægge, hvordan landets eksisterende 75 distrikter skulle fordeles blandt de nye provinser.

Den manglende afklaring af, hvordan Terai-distrikterne ville blive fordelt på de 11 provinser, skabte uro i baglandet, og rygterne fik frit løb. Et af dem gik

ud på, at Terai-regionen skulle fordeles på 5 provinser og blandes med bjergdistrikter.

Da nyheden om forliget kom ud i offentligheden, var reaktionen så skarp blandt madeshi- og tharu-aktivister, at madeshi-partiernes ledere øjeblikkeligt undsagde den aftale, de havde indgået. Utilfredsheden hos de forskellige etniske bjerggrupper var tilsvarende stor. Ydermere havde en ny organisation for brahminere og chettrier (Brahmin-Chettri Samaj) presset regeringen til at anerkende dem som et oprindeligt folk på linje med andre anerkendte oprindelige etniske grupper med hjemland i Nepals vestlige bjergområde under navnet Khas. De opponerede også imod aftalen, da de, som brahminere og chettrier, ellers frygtede at blive marginaliserede i mange af de nye provinser. Resultatet var, at aftalen faldt på jorden med et brag.

Da det ikke lykkedes den forfatningsgivende forsamling at blive enige om en ny aftale,

Foto: John Ehbrecht

nægtede Nepals højesteret at godkende en forlængelse af forsamlingens valgperiode, og der blev afholdt valg til en ny forfatningsgivende forsamling i november 2013.

Resultatet af valget blev, at madeshi-partierne gik fra 83 til 49 sæder i den ny forsamling og sammen med CPN(M) blev de valgets store tabere. De store vindere var de gamle partier NC og UML. Ved valget i 2007 havde der kun været tre mod nu 14 opstillede madeshi-partier, hvilket selvsagt var med til at splitte stemmerne. Men det var ikke den eneste grund. Madeshi-politikere havde ikke været i stand til at gøre en forskel i Kathmandu, selv om de havde været i regering og holdt ministerposter. Folk i Terai var desillusionerede over deres optræden og valgte i stedet at stemme på de gamle partier NC og UML, som havde set skriften på væggen og derfor udelukkende havde opstillet madeshi-kandidater i alle valgkredse i Terai-regionen. Ved valget fik de tre største partier NC, UML og CPN(M) henholdsvis 196, 175 og 80 sæder i den nye forfatningsgivende forsamling. Nok til at have det nødvendige flertal på tredjedele for en ny forfatning, hvis de kunne blive enige.

I september 2015 lykkedes det så endelig NC, UML og CPN(M) at få vedtaget en ny forfatning med mange progressive ele-

menter. Madeshi-partierne havde boykottet de endelige forhandlinger og den afgørende afstemning, og sammen med tharuerne og andre etniske grupperinger protesterede de imod den vedtagne forfatning, da de ikke fandt, at deres interesser var blevet behørigt tilgodeset.

Det vil føre for vidt at gennemgå alle deres reservationer her, men et af hovedpunkterne var endnu engang den føderale opdeling. De tre store partier var blevet enige om at inddele landet i syv provinser og havde fastlagt dem på en sådan måde, at de fleste Terai-distrikter blev splittet ad og lagt sammen med bjergdistrikter. Der var dog blevet plads til en Terai-provins med otte distrikter (Parsa, Bara, Rautahat, Sarlahi, Mohatari, Dhanusa, Siraha, Saptari).

Grænsedragningen var i strid med madeshiernes og tharuerne ønske om, at Terai opdeles i en øst- og en vest-provins. Strejker brød ud overalt i Terai og denne gang med en endnu større folkelig opbakning end i 2007/08. Regeringen satte politiet ind for at bryde strejkerne og blokaderne, igen med dræbte demonstranter og tilskuere som resultat - indtil nu omkring 46. Derudover blev otte politifolk dræbt af demonstranter ved en demonstration i Tikapur i Kailali-distrikt i Vestnepal i august 2015.

Regeringen svarede igen ved at sætte Terai i undtagelsestilstand, hvilket kun resulterede i en endnu større opbakning til aktivisterne. For at presse regeringen yderligere eskalerede aktivisterne konfrontationen ved at iværksætte en blokade af de indiske grænseovergange for at forhindre transport af varer ind over grænsen til de større byer i bjergene. Noget der skete med den indiske regerings stiltiende accept og støtte. Regeringen i Delhi har da også løbende opfordret den nepalesiske regering til at imødekomme madeshi-bevægelsens krav.

Indiens rolle i konflikten er uklar. Men den er uden tvivl stor, hvilket kan ses af det faktum, at der snart ikke er den nepalesiske leder, som ikke har været på konsultationsbesøg i den indiske hovedstad eller i de indiske nabostater for at diskutere den nepalesiske forfatningskrise. Da forfatningen blev vedtaget i september 2015 uden madeshi-partiernes stemmer, forsøgte den indiske regering at overtale den nepalesiske regering til at udsætte ikrafttrædelsen af forfatningen, indtil enighed med madeshi-partierne var opnået.

Blokaden kom til at vare i over fem måneder, uden at madeshi-bevægelsen dog fik opfyldt sit hovedkrav om én gang for alle at få en aftale i stand, som garanterede to provinser i Terai

kun bestående af Terai-distrikter - en Madesh-provins i øst og en Tharuwan-provins i vest. NC-regeringen med støtte fra UML og CPN(M) har dog imødekommet nogle af aktivisterne krav, hvilket også er blevet modtaget positivt af Indiens regering. Men helt afgørende har man ikke villet ændre på provinsinddelingen; i stedet har man nedsat en kommission, der i løbet af tre måneder skal se på problemstillingen. Blokaden, som var ved at køre landet i sænk, og som også medførte boykot af skoler og andre regeringsinstitutioner, var ved at blive en belastning også for Terai-befolkningen, og modstanden mod den var voksende i befolkningen. Samtidig begyndte de indiske myndigheder at tillade lastbiler at passere den indisk-nepalesiske grænse og at gøre livet vanskeligt for de blokadevagter, der var tilbage i grænseområdet. Med den svindende støtte til blokaden valgte madeshi-partierne at afblæse den, men de har bebudet, at kampen ikke er slut, og at andre aktionsformer vil blive taget i brug, indtil deres krav er blevet opfyldt. Politisk stabilitet i det plagede land synes at have lange udsigter. 🌐

Marts 2016

Knud Olander er tidligere rådgiver for Mellempopulært Samvirke og Danida. Han har boet og arbejdet i Nepal i mere end syv år.

Artiklen findes også på hjemmesiden sammen med en omfattende litteraturliste: www.nepal.dk/litteratur/

FIN **BOG** MED MANGE FØRSTEHÅNDSINDTRYK FRA **JORDSKÆLVENE** I NEPAL

Af Jan Møller Hansen

Anmeldelse af bogen "Da Nepal skælvede"

Bogen "Da Nepal skælvede" er skrevet af nepaleseren Janaki Khadka med bidrag fra Namgyal Jangbu Sherpa og Kurt Lomborg. Bogen er udgivet på Books on Demands i januar 2016 med støtte fra projektet Himalayan Project. Himalayan Project er et projekt i Nepal, der giver støtte til bl.a. bygning og reparation af skoler, forbedring af undervisning og uddannelse af lærere. De tre forfattere arbejder på projektet.

Bogen, som er på 197 sider inklusive illustrationer, beskriver dagene, ugerne og månederne efter jordskælvene, der ramte Nepal den 25. april og 12. maj 2015. Bogen indeholder mange førstehåndsberetninger og beskrivelser efter jordskælvene. Der er også fine beskrivelser af, hvordan projektet og dets medarbejdere håndterede katastrofesituationen, både i Nepal og fra Danmark, og hvordan projektet rent faktisk formåede at hjælpe mange berørte familier og børn i projektområder i Solu Khumbu-distriktet i det nordøstlige Nepal.

Når man læser bogen, får man et rigtig godt indtryk af usikkerheden og de mange praktiske udfordringer, som tårnede sig op i tiden efter katastrofen. Bogen indeholder mange fine og detaljerede beskrivelser af det arbejde, der blev udført af projektet og dets ansatte. Som læser får man klart fornemmelsen af, at der her er tale om nogle særdeles engagerede mennesker.

"Da Nepal skælvede" er en fin og prisværdig beskrivelse af, hvordan en dansk NGO i samarbejde med lokale nepalesiske partnere var i stand til at hjælpe mennesker i den svære periode efter jordskælvene i Nepal. Hvis man ønsker at vide mere om den stærkt kritisable håndtering af katastrofen og genopbygningen fra den nepalesiske regerings side og det bureaukrati, der gjorde sig gældende, så findes der også mange lokale og internationale artikler og publikationer på nettet om selvsamme emne, som kan være et godt supplement til den anmeldte bog.

Folk, der kender Kurt Lomborg, ved, at han er en helt ekstraordinær og driftig person. Ikke mindst, når det handler om projektet i Nepal. For nogle år siden, da jeg arbejdede på ambassaden i Kathmandu, havde jeg fornøjelsen af at møde Kurt og høre om projektet og dets aktiviteter. Her i foråret 2016, efter at jeg havde forladt

Udenrigsministeriet, var jeg på en vandretur i Solu-området for at fotografere nogle buddhistiske klostre. Da vi gik på stierne og boede i landsbyerne i Solu, og jeg fortalte, at vi kom fra Danmark, så begyndte folk at tale om en Papa Kurt. I starten var jeg ikke helt klar over, hvem de talte om, og hvad de mente. Men så gik det op for mig, at det selvfølgelig var Kurt Lomborg og hans projekt.

Som tidligere diplomat og Danidamand gav det virkelig stof til eftertanke. Her var der en dansker, som virkelig brændte for en sag og af helt egen drift havde skabt et projekt, der i den grad var værdsat vidt og bredt blandt mange mennesker i området. Når jeg spurgte, så var der ingen, der kendte til Danida og den officielle danske udviklingsbistand til Nepal. Det gjorde indtryk, og det tænkte jeg meget over. Det mindede mig i den grad om, hvor utrolig vigtigt det er, at mennesket sættes i centrum, og hvor stor en betydning, det personlige engagement og initiativ har. I Solu-området var Kurt Lomborg blevet det, Danida ikke var. Nemlig en person, og faktisk også en institution, som stod for god og solid udviklingsbistand, der gjorde en forskel for lokale mennesker. Det er den meget store ros, jeg her gerne vil give til Kurt Lomborg og hans lokale folk i Nepal og andre danskere, som er involveret i projektet. Det er ikke tilfældigt, at denne lille fine publikation kommer fra netop Himalayan Project.

Bogen er let læst og er et fint bidrag til oplysning om, hvad der skete på lokalt niveau i tiden efter jordskælvene i Nepal.

"Da Nepal skælvede", januar 2016, BoD – Books on Demand. Bogen kan bestilles on-line på <http://www.bod.dk> eller hos boghandelen.

Du kan også læse mere om Himalayan Project på deres hjemmeside <http://www.nepalhelp.dk>

Jan Møller Hansen har boet 7 år i Nepal og oplevede selv begge jordskælv. Senest var han fra 2013 til 2016 souschef på den danske ambassade i Kathmandu.

HIV OG AIDS I NEPAL

Af Ashok Pande
Oversat fra engelsk af Jørgen Rendsvig

Som indledning vil jeg gerne dele en personlig oplevelse, jeg har haft i Nepal i forbindelse med et 'UNAIDS Nepal'-finansieret program. Oplevelsen viser, at HIV-smittede og deres pårørende har evne til at kæmpe imod stigmatisering og diskrimination: "Vi har næsten aldrig oplevet stigmatisering i vores lokalsamfund og har aldrig været udsat for forskelsbehandling i vores familie. Som HIV-smittet føler jeg personligt, at mennesker i vores samfund er hjælpsomme og venlige mod hinanden ...". Dette er et uddrag fra en tale, som en HIV-smittet kvinde midt i tyverne holdt. Med sit barn på armen talte hun som repræsentant for mennesker, der lever med HIV i en by, der ligger i 'Far-Western Region' i Nepal. Det var et overraskende øjeblik for arrangørerne af programmet inklusive mig selv, da et af formålene med projektet var at styrke de mennesker, der lever med HIV, i deres kamp mod stigmatisering og diskrimination. Senere talte jeg uformelt med hende, nysgerrig efter at vide mere både om hendes samfund og om hendes familie. Pludselig forstod jeg alting bedre, da hun sagde: "Hver familie i vores landsby har mindst én HIV-smittet person." Samtalen fandt sted i 2006.

HIV i Nepal er blevet karakteriseret som "koncentreret epidemi", dvs. en sygdom, der alene spredes med epidemisk hast inden for bestemte befolkningsgrupper. Siden de første tilfælde blev rapporteret i 1988, er HIV primært blevet overført via intravenøst stofmisbrug og ubeskyttet sex. Mere end 80 procent af HIV-smitten spredes ved heteroseksuel overførsel. Stiknarkomaner, kvindelige sexarbejdere samt mænd, der har sex med mænd, er de befolkningsgrupper, der har størst risiko for at blive ramt af epidemien. Mandlige migrantarbejdere (især til områder i Indien, hvor HIV er udbredt, og hvor migrantarbejderne ofte besøger kvindelige sexarbejdere) og klienter hos kvindelige sexarbejdere i Nepal er smittespredere og er med til at overføre infektionen fra højrisikogrupperne til den almindelige befolkning med lavere risiko.

En artikel af dr. B.K. Subedi i Journal of the Institute of Medicine offentliggjort i 1999 giver et overblik over udviklingstendensen for HIV/AIDS i Nepal i de første ti år, efter de første tilfælde blev rapporteret i 1988. I løbet af perioden fra juli til december 1988 - de første seks måneder, hvor der blev foretaget HIV-tests i Nepal - blev der udført 9.016 HIV-tests, hvoraf tre mænd og en kvinde blev fundet positiv. I de følgende ti år, indtil december 1998, nåede det samlede antal HIV-tests op på 174.061, og blandt disse blev der konstateret 1.189 HIV-tilfælde. I sin artikel undersøger dr. Subedi faktorerne bag HIV-spredning i Nepal, der i det store og hele er de samme, som man ser andre steder på kloden: den høje mobilitet blandt unge og voksne, der rejser ud af landet på jagt efter job; trafficking af unge piger fra landsbyerne til prostitution; lavt niveau af viden om HIV/AIDS, og hvordan det forebygges; almindelig ubeskyttet sex før ægteskabet og udenomsægteskabelig sex osv. Spredningen af HIV-smitte i Nepal er sandsynligvis nået til selv de fjerneste kroge af landet, konkluderer han sin artikel fra 1999.

Da epidemien først spredte sig, efter det første HIV-tilfælde blev rapporteret i juli 1988, øgedes antallet af smittede blandt lavrisi-

kogrupper af almenbefolkningen (mænd og kvinder). Epidemien er imidlertid aldrig blevet holdt i gang af heteroseksuel overførsel i den almindelige befolkning i Nepal, men er primært blevet spredt gennem smitte blandt højrisikogrupperne og deres seksuelle partnere. Andelen af HIV/AIDS-ramte blandt den voksne befolkning i Nepal skønnes at ligge under 1 procent-grænsen. Kulturelle faktorer har også vist sig at spille en væsentlig rolle ved spredningen af HIV og AIDS i Nepal.

Nepals 1,5 - 2 millioner migrantarbejdere tegner sig for størstedelen af Nepals HIV-positive population. Migranter er særligt sårbare over for smitte på grund af usikkerhed om deres indvandringsstatus. Selvom Indien og Nepal har en åben grænse, så nepalesiske borgere har samme rettigheder til at bo og arbejde i Indien som inderne og vice versa, har de ikke adgang til sundhedsydelser og anses desuden for andenrangsborgere. Derudover, er der også mange tilfælde af trafficking. Ikke alene er alle sexarbejdere i fare, men nepalesiske prostituerede i udlandet er ofte isoleret fra jævnaldrende på grund af sprogbarrierer. Mange sexarbejdere er også stiknarkomaner, migranter eller begge dele, hvad der øger spredningen af HIV blandt risikogrupperne. En stor del af de mænd, der køber sex, er gift, hvilket potentielt baner vejen for HIV-spredning til den almindelige befolkning.

Nepals regeringsdrevne 'National Centre for AIDS & STD Control' (NCASC) anslog antallet af personer, der lever med HIV (PLHIV) til at være nær ved 70.000 i 2007; 60.000 i 2010; og 40.000 i 2014. I 2003 implementerede NCASC sin 'HIV/AIDS Operational Plan', der var baseret på den første 'National Strategi 2002-2006', efterfulgt af den anden 'National Strategi HIV/AIDS 2007-2011'. Visionen for den nationale strategi var at udvide antallet af samarbejdspartnere, der deltog i den nationale indsats og at øge effektiviteten af Nepals indsats. Strategien understregede også forebyggelse som nøglen til en effektiv indsats mod epidemien, især i områder med høj grad af udvandring. Strategien omfattede pleje af og hjælp til mennesker, der er smittet med og ramt af HIV/AIDS, samtidig med at den anerkender betydningen af omsorg og støtte som en del af en effektiv forebyggelse. Den tredje nationale HIV/AIDS-strategi 2011-2016 sigter mod at opnå generel adgang til HIV-forebyggelse, -behandling, -pleje og støtte med to store målsætninger i programmet, nemlig at reducere antallet af nye HIV-smittede med 50 % og reducere HIV-relaterede dødsfald med 25 % i 2016.

I sin statusrapport for Nepal, der blev offentliggjort i juni 2015, rapporterer UNAIDS Nepal om, at den anslåede forekomst af HIV blandt voksne i alderen 15-49 år er faldet fra det hidtil højeste niveau på 0,35 % i 2005, til 0,20 % (voksne mænd 0,28 %, voksne kvinder 0,13 %) i år 2014, og forventes at lande på omkring 0,13 % i 2020. Det samlede antal HIV-smittede, der er rapporteret i Nepal indtil midten af juli 2015 er 26.702. Et blik på nedenstående tabel (kilde: NCASC Infographs 2015) giver et overblik over HIV og AIDS i Nepal i tal:

HIV testing and counselling 2010 – 2014					
	2010	2011	2012	2013	2014
Tested for HIV	106,325	95,501	120,450	139,566	116,439
HIV positive	2,015	2,060	2,433	2,426	1,907

Reported HIV cases by sub-population and sex					
	Male	Female	Transgender	Total	% of Total
Sex workers	82	1,209	3	1,294	4.8
People who inject drug (PWID)	2,984	87	9	3,080	11.5
Men who have sex with men (MSM)	358	4	39	401	1.5
Blood or organ recipients	78	32	0	110	0.4
Clients of sex workers	9,625	173	4	9,802	36.7
Migrant workers	1,752	176	0	1,928	7.2
Spouse/Partner of migrants	62	1,060	1	1,123	4.2
Others	1,760	7,201	3	8,964	33.6
Total	16,701	9,942	59	26,702	100

Treatment cascade 2014	
Estimated number of people living with HIV (PLHIV)	39,249
Diagnosed PLHIV	25,839
Linkage and enrolment to HIV care	25,241
PLHIV receiving Antiretroviral Therapy	10,407
Retention on ART (12 months)	8,731
Viral load suppression	1,004

Estimated HIV infections by age group for the year 2014			
	Male	Female	Total
Children	1,013	955	1,968
Adults (15 - 24 years)	730	1,099	1,829
Adults (25 - 49 years)	16,818	10,222	27,040
Adults (50+ years)	6,889	1,524	8,413

Æren for den betydelige reduktion i mængden af nye HIV-smitte, fra 8.039 i 2000 til 1.907 i 2014, går til den fælles indsats, som 'National Centre for AIDS and STD Control' (NCASC) har udført.

Dr. Tarun Poudel, der har været direktør for NCASC siden marts 2016, formidler følgende budskab gennem sin hjemmeside, "... Fra midten af 2015 har vi i de 75 distrikter mere end 250 HIV-test og -rådgivningscentre (HTC) og centre for seksuelt overført smitte (STI), over 70 steder, der leverer forebyggelse af smitte fra mor til barn (PMTCT), 61 steder, der leverer anti-retroviral behandling (ART), 26 steder, der har faciliteter til CD4-tælling i blodprøver, 16 distrikter med lokalsamfundsbaseret forebyggelse af smitte fra mor til barn (PMTCT), og vi har målrettet intervention i mere end 35 distrikter i landet. Vi er forpligtet til at udvide disse tjenester gradvist og kontinuerligt til græsrodsniveau... 'National HIV/AIDS Strategy' (2011-2016) er det styrende dokument for Nepals initiativer mod HIV. Strategien er direkte på linje med den nepalesiske regerings fattigdomsstrategi (PRSP), 'Millennium Development Goals' (MDG) og 'Nepal Health Sector Plan' (NHSP), og på den måde har bidraget direkte til fattigdomsbekæmpelsen og de udviklingsmæssige resultater i landet ..."

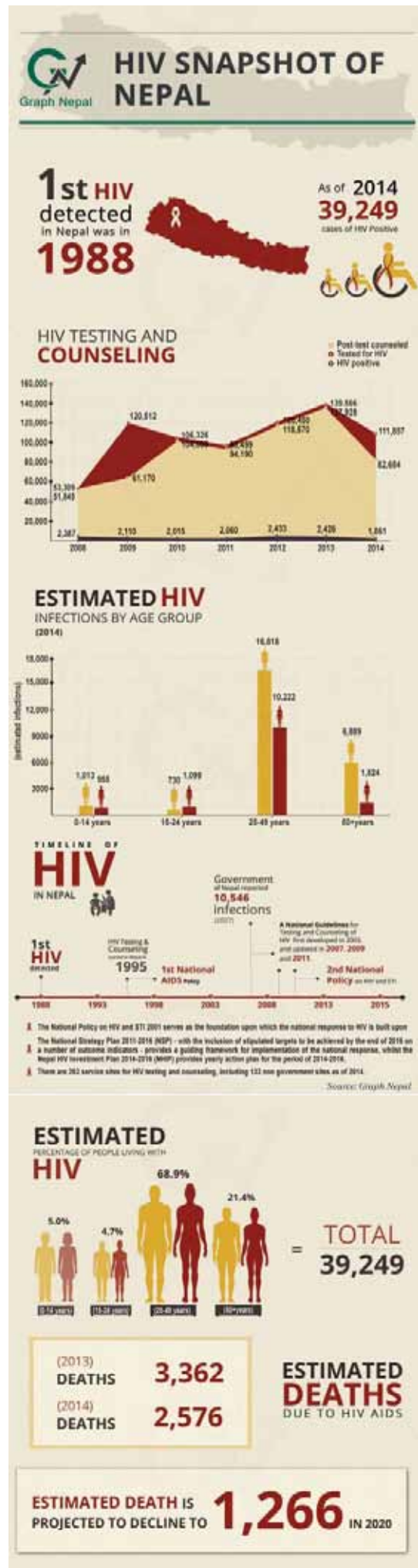
Fattigdom, lavt uddannelsesniveau, analfabetisme, uligheder mellem kønnene, marginalisering af højrisikogrupper samt stigmatisering og diskrimination forstørre epidemiens virkninger. Usikker sex, og stiknarkomanernes håndtering af sprøjter, borgerkrig, intern og ekstern mobilitet samt utilstrækkelige ressourcer inden for sundhedspleje mangfoldiggør vanskelighederne ved at gøre noget ved HIV og AIDS. Gadebørn er en af de mest sårbare grupper i landet i forhold til risikoen for spredning af HIV. Nepals politiske ustabilitet har resulteret i, at regeringsstøtten til nationale HIV og AIDS-programmer kun har været formel, ikke reel. De fleste HIV/AIDS-aktiviteter finansieres af eksterne udviklingspartnere. Selvom der er behov for at udvide tjenesterne yderligere, leverer adskillige organisationer, NGO'er og internationale NGO'er ydelser inden for pleje og støtte.

Ifølge UNAIDS Nepal Rapport 2015 er anvendelsen af HIV-tests og besøg på centrene for seksuelt overført smitte (STI) efter forlydende lav, selvom dækningen med HIV-testning og rådgivningscentre (HTC) i Nepal er stigende. På grund af et utilstrækkeligt antal HTC-centre dækker anti-retroviral behandling (ART) kun en brøkdel af de mennesker, der anslås at have brug for det. Almindelige fordomme og diskriminerende holdninger, der hvor sundhedsservicen tilbydes, er faktorer, der forhindrer adgang til sundhedsydelser, specielt hvad angår opsøgning af STI-behandling blandt mænd, der har sex med mænd samt transgender-personer og prostituerede af begge køn. Rapporten peger desuden på, at vanskelighederne ved at diagnosticere er blevet et stort problem i håndteringen af tuberkulose(TB)-HIV co-infektioner. Rapporten foreslår også systematisk at undersøge for co-infektioner af smitsom leverbetændelse (hepatitis) blandt stiknarkomaner, der lever med HIV, og for co-infektion af TB blandt mennesker, der lever med HIV i almindelighed.

Kilder: UNAIDS Nepal, NCASC, tidsskrifter, forskellige URL'er

Ashok Pande er PhD og projektleder for etniske programmer hos AIDS-Fondet.

KUNSTNEREN SOM SAMFUNDSAKTØR

Af Julie Damgaard

Hvordan kan kunst sætte et positivt præg på en storby som Kathmandu og hjælpe en jordskælvsramt befolkning? Center for Kultur og Udviklings (CKU) kunstprogram IMAGES 16, der lige nu præsenterer billedkunst fra Asien, Afrika og Mellemøsten på kunstinstitutioner og i det offentlige rum over hele Danmark, har inviteret en række udenlandske kuratorer til landet for at udveksle viden om, hvordan kunst kan få mere plads i byrummet.

En af dem er nepalesiske Nischal Oli, udstillingsarrangør ved Siddharta Arts Foundation i Kathmandu, der er en non-profit organisation engageret i promoveringen af nepalesisk kunst og kultur. Sammen med fem andre internationale kuratorer har han på det såkaldte Art Lab #1 undersøgt æstetikken indenfor samtidskunst og nye metoder at gå til kurateringen af global kunst på.

Art Lab er blevet til i et samarbejde mellem CKU og Råderum – Mobilt kontor for Samtidskunst, og der vil blive afholdt i alt tre 'laboratorie-programmer' under IMAGES 16. Det første Art Lab, der fandt sted i marts måned, blev faciliteret af kurator og kunstrådgiver Charlotte Bagger Brandt, stifter af Råderum.

Om invitationen af Nischal Oli siger hun: "Alle deltagere i Art Lab er blevet valgt ud fra, at de er centrale aktører på deres hjemlands kunstscene. Lokale partnere har peget på mulige kandidater og Råderum har så set på cv og projekter. Herudover har vi valgt deltagere, der på forskellig vis er interesseret i, hvordan kunsten kan deltage i en offentlig og samfundsmæssig kontekst. Altså hvordan kunsten kan være med til at transformere samfundsmæssige tilstande. Det har været interessant at inddrage Nischal Oli i kraft af hans arbejde med kunst i perioden efter jordskælvet. Det tillader os at se på, hvordan kunsten kan igangsætte sociale og samfundsmæssige forandringer i en vanskelig tid og kontekst. Frustrationen over den urbane situation har Nischal til fælles med de andre internationale kuratorer."

Kunst som terapeutisk middel

Kort tid efter jordskælvs-katastrofen i Nepal i 2015, hvor næsten 9000 mistede livet, 22.000 blev såret og 2,8 mio. blev hjemløse, engagerede store dele af Nepals samtidskunstscene med Siddharta Arts Foundation i spidsen sig i nødhjælpsarbejdet. Nischal Oli fortæller: "Efter jordskælvene satte vi Siddharta Arts Foundations faste programmer på pauseknop og undersøgte, hvordan vi kunne bidrage. Efter en del research og samtaler med lokale kunst-

institutioner, der havde haft folk ude i særligt berørte distrikter, fandt vi, at der var behov for kapacitetsopbygning indenfor kunstterapi. Vi afholdt flere arrangementer, hvor kunstnere og kunstinstitutioner kunne vidensdele på området og sørgede for at støtte op om de grupper, der arbejdede pro-aktivt i hårdt ramte lokalsamfund i og udenfor Kathmandu."

Siddharta Arts Foundation, der samarbejder med psykoterapeuter med erfaring i at bruge kunst i traumearbejde, har bl.a. trænet kunstnere i at identificere og adressere traumer efter katastrofen. Nischal Oli er ikke i tvivl om, at kunstnerne har tilført ny energi til nødhjælpsarbejdet. På de samlingssteder, der blev skabt for nepalesiske børn i efterdønningerne af jordskælvene, gav tegning og kreativ leg mulighed for at bearbejde oplevelser af at være fanget i sammenstyrtede huse og sorg over at have mistet familiemedlemmer og hjem: "Kunst kan engagere og være terapeutisk. Efter jordskælvene byggede kulturaktiviteter bro mellem dem, der var personligt ramt, og dem, der slap nådigt. Overordnet set forstærkede inddragelse af kunstnere ideer til genopbygningen," har Oli understreget i et interview med CKU.

Dansk hjælp

I september 2015 viste CKUs seks nepalesiske partnere på en udstilling på Den Danske Ambassade i Nepal, hvordan de hver især har deltaget i genopbygningen af Nepal og har forholdt sig til tabene af menneskeliv og ejendele. Nischal Oli understreger vigtigheden af den støtte, de nepalesiske initiativer har modtaget fra dansk side: "CKU har været støttende fra starten i forhold til vores arbejde. De var

meget forstående i tiden efter jordskælvene og gav os den fornødne tid til at tilpasse vores programmer. Vi kunne ikke have bedt om mere. Efter jordskælvene har CKU også inviteret Siddharta Arts Foundation til at præsentere de indsats, Nepals kunstnersamfund har været involveret i, ved en konference i Indonesien om kunstens mulige rolle i fredsslutning og konfliktløsning."

Når det kommer til vidensproduktion og -deling, helt centrale elementer i Art Lab-programmet, er Oli dog opmærksom på, at Nepal generelt halter slemt bagefter: "De fleste kunstaktiviteter i Nepal er udstillinger eller event-baserede initiativer, og det kuratoriske fokus ligger først og fremmest på den visuelle organisering af indhold. Selvom viden produceres, fremhæves denne viden ikke som et formål i sig selv indenfor kunsten. Det skal ændres. Ledende skikkelser indenfor kunsten bliver nødt til at gøre opmærksom på deres bidrag til vidensproduktionen og understrege denne videns berettigelse. Nepal er historisk rig på kunst og kultur, fordi landet har haft et omfattende videnssystem, der er gået i arv fra generation til generation. Samtidskunstscenen i dag bygger på denne historiske rigdom, men har endnu ikke realiseret sit potentiale fuldt ud. Ved i højere grad at orientere os imod praksisser, der har med viden at gøre, kan vi forhåbentlig få flere kunstnere til at skabe kunstværker, der har betydning og gennemslagskraft også udenfor museet eller galleriets mure."

På spørgsmålet om, hvilket potentiale han ser i nutidig nepalesisk kunst og i hvilken sammenhæng, kunsten bedst kan udfolde dette potentiale, svarer Oli: "Nepal i dag døjer med en nærmest apatisk befolkning,

der er ligeglade med aktuelle problemstillinger. Men jeg kan se, at kunsten tager symileskridt i forhold til igen at få folk til at engagere sig i vigtige emner. Det kræver dog af kunstnerne, at de i endnu højere grad end tilfældet er nu, træder ud af deres 'kunstner-rolle' og stiller sig kritisk overfor den virkelighed, der gør sig gældende i Nepal. Vi behøver nye inspirerende strategier for og rammer om kunstarbejdet - og samtidig en større anerkendelse af og forståelse for dette arbejde i den bredere befolkning."

Stof til eftertanke

Charlotte Bagger Brandt fra Råderum understreger, at det netværk, Art Lab skaber, skal være brugbart på mange niveauer – både ved, at deltagerne tilfører ny viden til en dansk kontekst, men i høj grad også ved at de trækker ny viden med sig hjem. Nischal Oli er ikke i tvivl om, hvad han tager med tilbage til Nepal: "Art Lab #1 har givet

mig maser af stof til eftertanke, hvad angår samarbejder og kunst-metoder generelt. Programmet har hjulpet mig med at forstå min egen vision for kunsten. Det, jeg tager med mig hjem, er en mere kvalificeret forståelse og anerkendelse af, hvad kunst kan være, og hvordan den kan hjælpe med at skabe forandring."

Det er meningen, at alle deltagere i Art Lab skal give stafetten videre til en, som de ser som den rette til at føre processen videre. Overleveringen foregår gennem kunstneriske notesbøger, der skabes ud fra hvert af de tre forløb og afslutningsvis samles i et kompendium. Som sin 'arvtager' peger Nischal Oli på Sujan Dangol: "Jeg foreslår, at stafetten bliver givet videre til den nepalesiske kunstner Sujan Dangol. De overvejelser, vi har gjort os under det første Art Lab har ført til, at vi har kunnet pege på nogle særlige karakteristika ved den alternative danske kunstscene. Jeg oplever, at

Dangol's praksis passer godt ind her. Han har arbejdet i offentlige rum med stort set ingen økonomisk støtte og har lagt vægt på kunstens sociale anvendelighed. Jeg håber, at hans tilstedeværelse under Art Lab #2 vil bane vej for en nærmere undersøgelse af alternative kunst-praksisser – ved netop at se på de udfordringer ikke-konventionelle kunstnere står overfor i Nepal i dag."

Kilde: CKU.

Julie Damgaard er cand.mag. i Kunstshistorie / Moderne Kultur & Kulturformidling og freelanceskribent.

RÅDERUM

Råderum – mobilt kontor for samtidskunst er startet af Charlotte Bagger Brandt og har til formål at udvide, udfordre og sprænge de konventionelle rammer for kunst. Råderum skaber nye platforme, fællesskaber og rum for og omkring samtidskunsten. Det kan være i det offentlige rum, på etablerede institutioner, i mødet med arkitekturen og byrummet eller igennem seminarer og enkelt-events. For at kunne agere bedst muligt i forhold til disse meget forskellige formater er Råderum en mobil enhed, der kan være til stede i alle former for sammenhænge og geografiske kontekster – både lokalt, nationalt og internationalt.

www.raaderum.com

IMAGES 16 OG CKU

Over 100 kunstnere præsenterer under Images 16 nutidskunst fra Afrika, Asien og Mellemøsten med fokus på globale udfordringer og forholdet mellem kunstneren og samfundet i 16 danske byer. Images 16 er skabt i samarbejde mellem 21 danske kulturinstitutioner, Holbæk Kommune, 16 internationale kuratorer og CKU.

CKU og Den danske Ambassade i Kathmandu støtter organisationer, kunstnere og kulturelle iværksættere, der skaber jobmuligheder for unge og bruger kunst og kultur som et udviklingspolitisk redskab.

Læs mere på www.cku.dk

NISCHAL OLİ

Født 1988 i Kathmandu. Kunstproducent og kurator bosiddende i Kathmandu. Flyttede til New York i 2006 for at studere filosofi og management. Efter at have rejst og boet i en række forskellige lande, flyttede han i 2011 tilbage til Nepal. Her har han arbejdet som kunst- og kulturskribent for både nationale og internationale medier sideløbende med et hverv som fotograf og street artist. I 2012 blev han medlem af Siddhartha Arts Foundation (SAF) og assisterede ved tilrettelæggelsen af den anden Kathmandu International Art Festival (KIAF). Siden har han været involveret i flere projekter iværksat af SAFs søsterinstitutioner samt arbejdet for en række kunstorganisationer, kollektiver og enkeltkunstnere med henblik på at fremme samtidige kunstpraksisser i Nepal. Lige nu leder han et kapacitetsopbygningsprojekt for kunst-fagfolk i SAF-regi. Projektet er blevet til med støtte fra Center for Kultur og Udvikling. Hans ønske er at etablere et institutionelt kollektiv – Kala Kosh – der skal redefinere kunstens rolle i det 21. århundrede.

SIDDHARTHA ARTS FOUNDATION

Siddhartha Arts Foundation (SAF) har forpligtet sig på at fremme samtidskunsten i Nepal. Organisationen arbejder på at gøre Kathmandu til et centrum for samtidens kunst. SAF igangsætter programmer, der stimulerer udviklingen af et nutidigt kunstudtryk i Nepal og engagerer samtidig samfundet i kritisk refleksion over sociale emner og over Nepals rige kunsthistorie. SAF star bag Kathmandu International Art Festival (KIAF).

Læs mere på hjemmesiden artmandu.org, en online-portal der samler information om de aktiviteter og programmer, Siddhartha Arts Foundation og søster-institutionerne, Siddhartha Art Gallery og Kathmandu Contemporary Art Center, er involveret i.

ART LAB # 1

DATO: 1. – 31. marts 2016

STED: Det Kongelige Danske Kunstakademi

KURATOR: Charlotte Bagger Brandt, Råderum

DELTAGERE: Sarah Defrawy (Egypten), Igo Lassane Diarra (Mali), Nischal Oli (Nepal), Riksa Afiaty (Indonesien), Lena Mech (Danmark) og Katrine Bregengaard (Danmark)

ART LAB # 2

DATO: 1. august – 4. september 2016

STED: Fabrikken for Kunst og Design, Sundholmsvej 46, 2300 København S

KURATOR: Charlotte Bagger Brandt, Råderum

DELTAGERE: Endnu ikke offentliggjort

ART LAB #3

DATO: November 2016. Dato endnu ikke offentliggjort.

STED: Rønnebæksholm, 4700 Næstved

KURATOR: Charlotte Bagger Brandt, Råderum

DELTAGERE: Endnu ikke offentliggjort

I samarbejde med Det Kongelige Danske Kunstakademi, Fabrikken for Kunst og Design på Amager og Rønnebæksholm i Næstved har Charlotte Bagger Brandt udviklet et alsidigt program for de fire internationale kuratorer med akademisk læring, adgang til værksteder, samtalsaloner og skolearrangementer. Kuratorerne indgår i et team, der ud over Charlotte Bagger Brandt består af den danske kunstner Lena Mech og den danske kurator Katrine Bregengaard.

MOUNTAIN — ADVENTURES —

www.Mountain-Adventures.dk

OPLEV NEPAL MED MOUNTAIN ADVENTURES

SE MERE PÅ MOUNTAIN-ADVENTURES.DK | TLF 71 99 02 89

ARRANGEMENTSKALENDER

AARHUS

Møderne foregår i DOKK1, Hack Kampmanns Plads 2,
8000 Aarhus C, hvis ikke andet er nævnt.

Søndag den 18. september 2016, kl. 11.00

Vandretur på Mols

Mødested: P-pladsen ved Kalø Slotsruin,
Molsvej 31, 8410 Rønde

Onsdag den 21. september 2016, kl. 19.00

Nepal på MOMU - foredrag og omvisning i udstillingen: NEPAL. Parallele virkeligheder. Nepalesiske kunstnere mellem tradition og globalisering (se side 28)

Ditte Marie Seeberg, antropolog, udstillingstilrettelægger og
Sheelasha Rajbhandari, billedkunstner
Fællesspisning i museets café inden omvisningen.
Yderligere information følger på hjemmesiden og i mail.
Mødet foregår på Moesgaard Museum,
Moesgård Allé 15, 8270 Højbjerg

Torsdag den 3. november 2016, kl. 19.00 – Lille sal

Bungamati. 1968, 2015 - og hvad med fremtiden?

Jørgen R. Thomsen og Jens Værum, arkitekter

Torsdag den 1. december 2016, kl. 19.00 - Lille sal

Vi viser 'Himalaya', den Oscar-nominerede film fra 1999, der udspiller sig i den barske natur i Dolpo

Introduktion: Lars Gundersen

KØBENHAVN

Møderne foregår i Medborgerhuset, Danasvej 30 B
1910 Frederiksberg C

Mandag den 5. september 2016, kl. 19.30

Vi viser 'Himalaya', den Oscar-nominerede film fra 1999, der udspiller sig i den barske natur i Dolpo

Introduktion: Lars Gundersen

Tirsdag den 4. oktober 2016, kl. 19.30

Sundhed i Nepal: Adgang til sundhedsydelse og tekniske udfordringer

David Kovacs, Engineering World Health

Mandag den 14. november 2016, kl. fm 19.30

Bungamati. 1968, 2015 - og hvad med fremtiden?

Jørgen R. Thomsen og Jens Værum, arkitekter

Tegning: Knud West Hansen